

Utorak, 15. februar 2005.
Svedok Vladislav Jovanović
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.37 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Pre nego što počnete, gospodine Miloševiću, želeo bih da pomenem dve stvari. Prvo ćemo da se pozabavimo prihvatanjem dokaznih predmeta, tačnije onih tabulatora koji su korišćeni tokom glavnog ispitivanja. Oni će da budu prihvaćeni, ali, gospodine Miloševiću, kada budete koristili neke od tih tabulatora, molim vas da nas na njih i uputite i da zatražite da budu uvedeni kao dokazni predmeti. Ovaj deo postupka je obavezan i na stranama je da zatraže da se dokumenti uvrste u spis. Drugo, na početku trećeg dela sesije ovog jutra, imaćemo kratku raspravu o podnesku Srbije i Crne Gore radi zaštite diplomatskih telegrama koje će da koristi Tužilaštvo tokom unakrsnog ispitivanja ovog svedoka. Ja sam odredio da to bude na početku treće sesije, gospodine Miloševiću, zato što se to poklapa sa završetkom vašeg vremena koje ste tražili za glavno ispitivanje. To je ukupno šest sati. Nastavimo.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson (Robinson). Dobro jutro, gospodine Jovanoviću.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je Savet bezbednosti (UN Security Council) u svojim brojnim odlukama u vezi sa krizom u Bosni i Hercegovini ili, preciznije, u vezi sa oružanim sukobom u Bosni u Hercegovini, ikada okvalifikovao te sukobe kao neku stranu agresiju ili označio Srbiju, odnosno SRJ, kao agresora?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije, ni Savet bezbednosti ni bilo koji drugi organ Ujedinjenih nacija (United Nations), a Savet bezbednosti će čak u jednoj rezoluciji, u kojoj se osvrnuo na ponasanje triju strana u Bosni, a u vezi sa mirovnim planom (Vance-Owen Plan) Ovena (David Owen) i Vensa (Cyrus Vance) imenovao tri zaraćene strane: dve kao strane koje su prihvatile taj predlog i treću koja to nije, a ta treća strana je bila bosanski Srbi

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tački 47, zato vas i pitam, u ovoj bosanskoj optužnici, piše: "Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, u Bosni i Hercegovini je postojalo stanje međunarodnog oružanog sukoba i delimične okupacije." Pošto se ovo govori protiv mene, pretpostavljam da se ne misli na delimičnu okupaciju od strane hrvatskih snaga koja je bila evidentna? Da li sa stanovišta SRJ ili Srbije ovo može da se smatra tačnim ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne može ni u kom slučaju jer je Jugoslavija povukla poslednje jedinice Jugoslovenske narodne armije iz Bosne koje su bile sastavljene od građana Srbije i Crne Gore, a, s druge strane, jedine strane oružane jedinice koje su se nalazile u Bosni su bile Republike Hrvatske. Ja se sećam da ste vi u razgovoru sa političkim direktorom Quay d'Orsay Žakom Blotom (Jacques Blot) i ukazali na tu činjenicu i da je njegovo odgovor bio da: "Mi to znamo, znamo čak i brojeve brigada hrvatske armije u Bosni, ali je opšta percepcija da ste vi krivi i to je tako."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pogledajte sada, gospodine Jovanoviću, tabulator 8 ... Gospodo, skrećem vam pažnju da je ovaj dokument, to je izveštaj Generalnog sekretara od 30. maja 1992. godine i već je prihvaćen kao D91. Nisam siguran da sam vas

dobro razumeo, gospodine Robinson, da li ja sada treba ponovo da tražim da se još jednom taj dokument uvede?

SUDIJA ROBINSON: Ne, ako je već jednom uvršten. Ali ako nije uvršten, a želite da se uvrsti u spis, onda da, ali onda morate da tražite uvrštavanje nakon što ste iskoristili dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, upravo u vezi s ovom temom o kojoj sada raspravljamo, gospodine Jovanoviću, da li ste našli ovaj izveštaj Generalnog sekretara?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja bih vas zamolio da mi odgovorite na nekoliko pitanja koja se tiču tog izveštaja. Naime, u paragrafu 5, Generalni sekretar piše: "Većina osoblja JNA koji su bili razmešteni u Bosni i Hercegovini bili su državljani, građani te republike i stoga nisu potpadali pod odluku beogradskih vlasti od 4. maja da se JNA povuče iz Bosne i Hercegovine. Većina njih, izgleda da su se priključili vojsci, takozvane Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Drugi su se priključili Teritorijalnoj odbrani Bosne i Hercegovine, a koja je pod političkom kontrolom Predsedništva te republike. Drugi su se, možda, priključili raznim neregularnim snagama koje tamo deluju". I onda u tački 6 se kaže da prema podacima beogradskih vlasti, to je, otprilike, ovi koji nisu građani Bosne i Hercegovine, koji su pokriveni tom odlukom, otprilike su 20 posto ukupno tog kontingenta. I onda piše, rečenica počinje od velikog slova do tačke: "Za većinu njih se veruje da su se već povukli u Srbiju ili Crnu Goru, a neki od njih su bili izloženi napadima tokom povlačenja." Nemamo vremena, gospodine Jovanoviću, u vezi sa povlačenjem JNA iz Bosne, u vezi sa onim što ovde kaže Generalni sekretar, u vezi sa napadima na jedinice JNA koje su se povlačile iz Bosne i ostalim pitanjima o kojima se govori u ovom izveštaju, Generalnog sekretara. Ja ću vam skrenuti pažnju još na neke.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ono što je meni poznato je da su Jugoslovensku narodnu armiju masovno napuštale jedinice sas-

tavljene od naroda republika koje su se otcepljivale i da je isti slučaj ponovljen i u Bosni kada je reč o vojnicima i oficirima koji su tamo bili, a bili Srbi iz te republike. Prema tome, to što se tamo desilo da je većina sastava JNA u Bosni bio sastavljen od građana te republike koji su odbili da dalje služe JNA i odlučili da ostanu u Bosni i Hercegovini, je nešto što je bila opšta pojava u situaciji rasturanja Jugoslavije. Što se tiče povlačenja JNA, meni je poznato da je to saopšteno i od strane potpredsednika Predsedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, mislim da je to bio gospodin Kostić, da su se jedinice JNA povukle iz Bosne i da je ostalo samo nekoliko manjih "džepova", mislim da su to bili neki kadeti u Sarajevu, nekoliko stotina i još negde, a njihovo povlačenje je bilo sistamatski sprečavano od strane dela rukovodstva bosanskih Muslimana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ti koji se nisu povukli bili su blokirani u tih nekoliko džepova od strane muslimanske milicije odnosno te, takozvane, Teritorijalne odbrane, muslimanske.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Upravo tako. I njihov cilj je, verovatno, bio da se dokopaju njihovog naoružanja i da ih isprovociraju kako bi mogli da proglase JNA agresorom u Bosni i Hercegovini.

SUDIJA ROBINSON: Oprostite. Gospodine Jovanoviću, koji je vaš izvor za ove informacije?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Izvor ovih informacija je ne samo ovaj izveštaj gde se to provlači kroz izveštaj, već i niz drugih izveštaja koji su pravili predstavnici Ujedinjenih nacija. Recimo, general Mekenzi (Lewis Mackenzie) u svojim memoarima je iznosio neke od tih podataka, a imam utisak da je nešto slično govorio i jedan drugi britanski general, ne mogu tačno da se setim, Majkl Rouz (Michael Rose), tako da ima u više izveštaj ili čak reportaža stranih dopisnika iz tog vremena, indicija i informacija da su se stvari tako odvijale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to su izvori strani. Da li vi iz tog vremena imate lična saznanja o tome da je povučena Jugoslovenska narodna armija iz Bosne i Hercegovine?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Imam jer je tako izjavljivao i vrh, znači Generalštab Jugoslovenske narodne armije u to doba, a to su potvrđivali i Predsedništvo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Takođe je ukazivano u javnim izjavama i u štampi na teškoće na koje pojedine jedinice nailaze u povlačenju iz Bosne i Hercegovine, pa čak i da je došlo do nekih krvavih okršaja sa mnogo žrtava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je potpredsednik Predsedništva SFRJ u to vreme, Branko Kostić, imao u Skoplju sastanak sa tadašnjim predsednikom Predsedništva Bosne i Hercegovine Alijom Izetbegovićem i predlagao da Predsedništvo Bosne i Hercegovine, s obzirom da je to bilo posle međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine, preduzme mere kako bi preuzelo ono što njima pripada, od JNA na teritoriji Bosne i Hercegovine?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, poznato mi je. Poznato mi je i da iza toga gospodin Izetbegović nije, praktično, odgovarao, nije pristao na drugi sastanak na kome bi te stvari trebalo da se dovrše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda nije bilo druge nego da JNA odlukom Predsedništva Jugoslavije, se povuče iz Bosne i Hercegovine i to je učinjeno, što se vidi u ovom izveštaju, je l' to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Skrećem vam pažnju ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Ova poslednja dva pitanja su, u suštini, bila sugestivna pitanja, bez obzira na vrednost tih pitanja. Svedok nejasno

govori o svojim izvorima, a ja nemam nikakav dokument u skladu sa Pravilom 65ter, kako bih znao odakle dolaze sve ove informacije. Iz tog razloga molim Pretresno veće da spreči ubuduće sugestivna pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ponovo postavljate sugestivna pitanja. Pretresno veće je dosta fleksibilno, ali sam siguran da vi možete da postavljate pitanja koja nisu sugestivna i Pretresno veće očekuje da takva pitanja i postavljate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, trudim se da ne postavljam sugestivna pitanja, ali imam u vidu da ovo nije svedok koji je nešto saznao iz novina već nekadašnji ministar spoljnih poslova, kome su bile dostupne sve informacije u vreme o kome se govori.

SUDIJA ROBINSON: Pa to je još jedan dodatni razlog zbog čega treba da izbegavate postavljanje sugestivnih pitanja. On poseduje određene informacije. Dozvolite mu da ih iznese, a postoji tehnika za to.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, moram da kažem da ako se njegovi odgovori baziraju na određenim dokumentima, onda ili mora da predoči te dokumente ili da ih, barem, identifikuje kako bismo mi onda proverili da li imamo te dokumente i eventualno ih pronađemo.

SUDIJA ROBINSON: To se sve odnosi na težinu koju ćemo da pridamo njegovom svedočenju. Gospodine Miloševiću, pravilo protiv postavljanja sugestivnih pitanja je veoma važno kada se radi o kontraverznim pitanjima. Nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Gospodine Jovanoviću, skrećem vam pažnju na sredinu devete tačke, na jednu rečenicu koja kaže: "Takođe je jasno da pojavljivan-

je generala Mladića i snaga koje su pod njegovom komandom kao nezavisni akteri, najverovatnije izvan kontrole JNA, uveliko komplikuju pitanja koja se pominju u paragrafu 4 Rezolucije Saveta bezbednosti i tako dalje". I onda se kaže: "Predsednik Izetbegović je nedavno rekao višem oficiru UNPROFOR-a (United Nations Protection Forces) u Sarajevu njegovu volju da pregovara sa generalom Mladićem, ali ne i sa političkim vođstvom Srpske Republike Bosne i Hercegovine." Dakle, skrećem vam pažnju na ovo što se kaže: "Dakle, snage pod njegovom komandom kao nezavisni akteri, najverovatnije izvan kontrole JNA". Da li vam je poznato da, da li vam je poznato da, evo, pokušavam da ne napravim sugestivno pitanje, pod čijom kontrolom su bile snage, u to vreme, Srpske Republike Bosne i Hercegovine, kasnije Republike Srpske?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nemam nekih neposrednih saznanja o tome, ali je moj utisak bio u to vreme da su, u to vreme, bar snage tek u formiranju Republike Srpske, bile potpuno samostalne i da su se ponašale kao takve i na terenu, tako da je taj period formiranja snaga Republike Srpske bio period njihove, praktično, apsolutne samostalnosti od uticaja sa strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kad kažete "u to vreme", da li možda znate nešto o tome da je u neko kasnije vreme Vojska Republike Srpske bila pod kontrolom nekoga izvan Bosne i Hercegovine, izvan Republike Srpske? Da li imate o tome kakvu informaciju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nemam nikakvu informaciju da je bila pod kontrolom jer, jednostavno, nisam bio u kontaktima sa njihovim vojnim ličnostima, ali je moj utisak iz raznih razgovora ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ovo, jednostavno, ukazuje na potpuni nedostatak realnosti prethodnog odgovora. Čujemo nešto što je utisak svedoka. Optuženi je postavio pitanje pod čijom kontrolom su bile snage Vojske Republike Srpske, a odgovor je: "Moj utisak je sledeći ..." Onda daje saznanje o nečem što je negativno i ponovo

iznosi svoje utiske. Da li su utisci od ikakve vrednosti za Pretresno veće? Pozvao bih Pretresno veće da odluči da bez jasne naznake na čemu je utisak zasnovan, da odgovor bude "ne".

ADVOKAT KEJ: I ja bih hteo nešto da kažem. Radi se o svedoku koji je bio prisutan u to predmetno vreme i koji je bio uključen u mnogim ovim pitanjima. Možda nije bio na licu mesta kako bi imao direktna saznanja i bio direktno uključen u ono što se dešava, ali je bio deo onoga što se dešavalo i zbog svoje funkcije i položaja znao šta se dešavalo na drugim mestima. Dakle, važno je da on iznese utiske o onome šta zna i to je važno svedočenje, a onda Pretresno veće na kraju može da odluči koliku će težinu da da svemu tome. Ipak treba da ima na umu gde se on nalazio. Juče sam pročitao transkript kada je gospodine Najs ispitivao gospodina Bakalija (Mahmut Bakalli) i ono što je on sada rekao, može isto tako da se kaže za njega, za pitanje koje je postavio na strani 516 transkripta. To su bili utisci gospodina Bakalija u vezi sa tenkovima koji su bili ispred zgrade Skupštine u Prištini (Prishtine), zatim utisci gospodina Bakalija u vezi sa Gazimestanom. Gospodine Najs je na taj način iznosio svoje dokaze. Sad ovde imamo isto tako jednog svedoka koji je imao određenu ulogu i koji može da pruži informacije o onome što je on znao da se dešava negde drugde.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej (Kay). Gospodine Miloševiću, po mom mišljenju ovaj deo koji ste vi citirali iz izveštaja Generalnog sekretara je veoma važan za vašu odbranu. Radi se o veoma snažnim dokazima iako tu stoji da snage pod njegovom komandom, su po svemu sudeći, bile izvan kontrole JNA, taj izraz "po svemu sudeći" je veoma značajna reč, ali bih vam predložio da pozovete još jednog svedoka koji može da potkrepi ovo što stoji u izveštaju Generalnog sekretara, a čak i bez tog potkrepljivanja, ja bih ovom izveštaju pridao veliki značaj i vema veliku težinu, a mislim da biste veoma ojačali svoju odbranu ukoliko biste mogli da pozovete autora ovog izveštaja. Naravno, znate da Generalni sekretar nije lično napisao ovaj izveštaj, već da je neko u Ujedinjenim

nacijama dobio konkretne informacije u vezi sa ovim i napisao ovaj izveštaj. I možda bi ta osoba mogla da pruži dragocene informacije i da dragoceno svedoči u vašu korist. Ipak, mislim da ovaj svedok ne može dalje o ovome da govori budući da se radi o njegovim utiscima. A što se tiče same težine koje ćemo tome da damo, to je nešto o čemu ćemo kasnije da odlučimo.

SVEDOK JOVANOVIĆ: Uvaženi predsedniče Veća, da li mogu u vezi sa tim da dodam jednu rečenicu?

SUDIJA ROBINSON: Da, kratko. Izvolite.

SVEDOK JOVANOVIĆ: Znam da je prilikom kasnijih napada Vojske Republike Srpske na neke ciljeve u Bosni i Hercegovini, predsednik Milošević bio veoma iznenađen i veoma ogorčen. Primer: prodor na planinu Igman i Bjelašnicu u Sarajevu. Mislim da je to bilo 1993. godine. Onda granatiranje Goražda 1993. godine. Granatiranje ili napad na Srebrenicu 1993. godine. On je bio ogorčen saznanjem i bio je besan kada se to desilo što, po meni, je bio dokaz da snage Vojske Republike Srpske nisu bile pod njegovom kontrolom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, molim vas kad vam postavljam neko pitanje, recite ono što su vaša saznanja. Gospodine Robinson, vi ste i sami konstatovali da je gospodin Jovanović očigledno po svojoj biografiji diplomata od karijere i njegov je rečnik, pomalo, diplomatski. Prema tome, ono što bi kod nekog bilo saznanje, kog gospodina Jovanovića je eto, tako, utisak. To je pitanje izražavanja, čini mi se. Ali ovo su činjenice koje su mu bile poznate i, pretpostavljam, da to ne može da bude sporno. Dakle ...

SUDIJA ROBINSON: Pa na njemu je da pojasni da li se radi o utisku ili se radi o saznanju. Toje na njemu da kaže, a ne na vama, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja imam neko razumevanje za to, ali, molim vas, pojasnite, gospodine Jovanoviću.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako je reč ovde o članu 9 ... O tome govorimo, ako sam dobro razumeo...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, o ovoj tački 9, koju sam citirao ...

SUDIJA ROBINSON: Paragraf 9.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je sasvim izvesno da snage Republike Srpske i general Mladić nisu u to doba uopšte bili pod kontrolom JNA ili Srbije jer je sve što se tamo dešavalo bila strana vest koja je dolazila u Srbiju u njeno rukovodstvo kao nešto što je novo i što nama nije bilo poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da bi ovo još malo razjasnili, dakle, samo pogledajte tačku više, tačku 8 u kojoj se kaže, u sredini tačke 8: "Jedan viši predstavnik JNA iz Beograda, general Nedeljko Bošković, imao je razgovore sa Predsedništvom Bosne i Hercegovine, ali je postalo jasno da njegova reč ne obavezuje komandanta Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, generala Mladića". Dakle tu je još jedna, čini mi se, još jedan element koji je za zaključivanje. Kakav zaključak iz toga vi možete izvući, odnosno, šta ste znali o tome u to vreme?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa bilo mi je poznato da je general Mladić bio prkosan i izazovan u odnosu na generala Boškovića, da nije hteo s njim da sarađuje niti da sluša njegove savete tako da je on nastupao i postupao potpuno samostalno bez ikakvog vođenja računa o onome što mu predstavnici JNA govore ili savetuju. I ovaj izveštaj to na svoj način odražava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada vas molim da obratite pažnju na tačku 10. "Kad je reč o povlačenju elemenata hrvatske vojske koji se sada nalaze u Bosni i Hercegovini" Da li se sada gov-

ori da se nalaze elementi hrvatske vojske u Bosni i Hercegovini? Samo mi kažite "da" ili "ne".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Svako, jeste. Kao što sam i malopre kazao šta je ono gospodin Blot rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, i nastavlja se rečenica: "Informacije koje su do sada dostupne u Njujorku (New York) sugerišu da do povlačenje nije došlo. UNPROFOR je primio pouzdane izveštaje o tome da trupe hrvatske vojske u uniformi deluju unutar i kao deo vojnih formacija, u Bosni i Hercegovini. Hrvatske vlasti su konzistentno zauzele stav da su hrvatski vojnici u Bosni i Hercegovini napustili hrvatsku vojsku i da više nisu pod njenom komandom. Međutim, međunarodni posmatrači uopšte ne sumnjaju da su delovi Bosne i Hercegovine pod kontrolom hrvatske vojske, jedinica hrvatske vojske bez obzira na to da li pripadaju lokalnoj Teritorijalnoj odbrani, paravojnim grupama ili hrvatskoj vojsci. U sadašnjim okolnostima nije jasno kako bi njihovo povlačenje ili raspuštanje koje je zahtevalo Savet bezbednosti moglo biti postignuto". Da li, gospodine Jovanoviću, u ovom izveštaju postoji jasan kontrast između informacija kojima se raspolaze u izveštaju generalnog sekretara o odnosu JNA prema pitanju i o odnosu hrvatske vojske prema pitanju? Na koji način se obrađuje, odnosno informiše o jednom, na koji način o drugom pitanju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Razlika je očigledna. O prisustvu ili povlačenju JNA se govori na jedan pozitivan način kao o procesu koji je praktično dovršen sem nekih džepova koji su sprečavani da se na vreme povuku, dok se o prisustvu hrvatskih regularnih snaga, misli se na Republiku Hrvatsku, govori na jasan i otvoren način jer nije u pitanju bilo da li su se neki vojnici Vojske Republike Hrvatske dobrovoljno priključili svojoj sabraći u Bosni i Hercegovini, već su to bile regularne jedinice hrvatske vojske sa tačnim brojem brigada, kao što nam je gospodin Blot rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je nešto poznato u ovom izveštaju generalnog sekretara, on je trebalo da bude razma-

tran pred donošenje odluke o sankcijama protiv Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, taj izveštaj je došao sa zakašnjenjem. Da je bio prisutan, da su ga članovi Saveta bezbednosti na vreme dobili i pročitali, siguran sam da ne bi izglasli rezoluciju o zavođenju sankcija prema Jugoslaviji jer ne bi za to bilo nikakvog činjeničnog, ni pravnog, ni političkog osnova. Ali je taj izveštaj došao sa zakašnjenjem. Prema naknadnim saznanjima, to zakašnjenje nije slučajno i učinjeno je, navodno, od nekog činovnika koji je, verovatno, dobio sugestiju da malo zakasni sa slanjem tog izveštaja predsedniku Saveta bezbednosti. Tako da je u našim očima i u očima međunarodne javnosti ovde bila reč o jednoj manipulaciji sa Svetom bezbednosti, da bi se iznudila jedna njegova odluka koju, inače, u prisustvu činjenica iz ovog izveštaja, Svet bezbednosti svakako ne bi doneo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam, gospodine Jovanoviću.

TUŽILAC NAJS: Kada bismo mogli da dobijemo ime tog službenika ili neke slične detalje, mogli bismo odmah da se raspitujemo o tome, ali bez takvih detalja, to je teško.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Najs.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, da li je to zaista važno? Zar je to zaista najvažniji deo ovog svedočenja?

TUŽILAC NAJS: Ja ne znam da li je to važno ili ne, međutim, stalno smo u situaciji da smo suočeni sa uopštenim, a ponekad i teškim optužbama koje se iznose i želeo bih da svoje unakrsno ispitivanje, za koje se nadam da će biti kratko, vodim nakon što identifikujem pitanja koja treba da se identifikuju. Naravno, Sekretarijat Ujedinjenih nacija je i ranije bio izložen kritikama, kritikovao ga je jedan svedok kog sam ja pozvao, međutim, ukoliko se iznose ovako

ozbiljni navodi, onda trebalo odmah izneti i detalje, kako bismo odmah to mogli i da proverimo.

SUDIJA ROBINSON: Međutim, kao što je rekao sudija Bonomi (Bonomy), ništa o toga možda neće da utiče prilikom našeg pre-suđivanja jer izveštaj je tu i, po mom mišljenju, on sadrži informacije koje idu u prilog tezama Odbrane. Činjenica da to nije prezentirano Savetu bezbednosti zbog neke navodne manipulacije je nešto što nije ni "onde ni ovde".

TUŽILAC NAJS: Ja mislim da je problem u tome da se optuženi oslanja na postojanje takve manipulacije, ali verovatno sam vam uzeo previše vremena.

SUDIJA BONOMI: On će možda da se osloni na činjenicu da to nije došlo pred Savet bezbednosti, ali zašto to nije došlo do Saveta bezbednosti, nije važno pitanje za potrebe ovog suđenja.

SUDIJA ROBINSON: Činjenica je da mi taj izveštaj imamo, gospodine Miloševiću, i meni se čini da čini nismo predaleko od završetka izvođenja vaših dokaza. Sada se samo pitam kako vi upravljate vašim izvođenjem dokaza. Na primer, kad budete iznosili vašu završnu reč, trebaće vam tehnička pomoć kako biste razdvojili ono šta je važno za vaše teze i kako biste to naglasili. Ovaj izveštaj je dobar primer. Vi zaista treba da koristite usluge dodeljenog advokata jer možda ćete želeći da vašu završnu reč iskoristiti u neke druge svrhe. Međutim, u ovom predmetu postoji dosta materijala koji vama ide u prilog, koji će vama da pomogne u vašim tezama odbrane i bila bi šteta ukoliko ne budete to iskoristili u vašem završnom obraćanju na smislen način. Imate jako puno materijala i informacija. Imate i moje mišljenje i mišljenje Pretresnog veća da biste trebali da se poslužite uslugama dodeljenog advokata kako bi vam pomogao u ovakvim stvarima. Izneo sam svoju opservaciju, a vi možete da nastavite s glavnim ispitivanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, samo da pojasnim što ste rekli u vezi sa izveštajem. Ovaj izveštaj je došao do Saveta bezbednosti. Ovde je reč samo o tome da nije blagovremeno stigao, da je zakasnio jedan dan, a, inače, ovaj izveštaj je došao na Savet bezbednosti, Savet bezbednosti je razmatrao ovaj izveštaj. To nije bio izveštaj koji je uopšte propušten da dođe do Saveta bezbednosti. Bio je samo zakočen, odložen tom manipulacijom. Ali on je dokument koji bio na Savetu bezbednosti. Ali da nastavim, kao što ste rekli. Gospodine Jovanoviću, da pređemo na taj politički teren koji vam je sasvim blizak. Zašto je Srbija, odnosno Savezna Republika Jugoslavija podržala srpski narod u Bosni i Hercegovini? Šta su bili stvarni ciljevi te podrške?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Srbija je podržala svoj narod u Bosni i Hercegovini kao što bi svaka druga država to učinila sa svojim narodom u sličnim situacijama jer je njemu bilo osporeno pravo na konstitutivnost time što je organizovan referendum i što je on odlukama Badinterove arbitražne komisije (Badinter's Commission) i kasnije odlukama Evropske zajednice (European Community) bio preveden u stanje manjine i njegova sloboda, ravnopravnost, konstitutivnost i bezbedan i siguran život su bili dovedeni u pitanje. Zbog toga je Srbija podržala njegovo pravo na jednako smoopredeljenje, konstitutivnost, ravnopravnost i kada je to bilo postignuto, a to je bilo učinjeno Kutiljerovim planom (Kutileiro Plan) 17. marta 1992. godine. Srbija je to podržala. Podržala je nezavisnu Bosnu i Hercegovinu sa ustavnim uređenjem na bazi kantona i to najbolje govori u prilog tome da Srbija nije podržavala Srbe u Bosni i Hercegovini zbog teritorijalnih pretenzija prema Bosni i Hercegovini već zato što je njihovo osnovno pravo, egzistencijalno pravo na ravnopravnost i slobodu bilo direktno ugroženo i ugrožavano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A što se samih događaja u Bosni i Hercegovini tiče u toku sukoba, vi ste učestvovali u mnogim sastancima, komuniciranjima koje smo u ono vreme imali sa međunarodnim posrednicima, javnim istupanjima i tako dalje. Šta znate o demilitarizaciji aerodroma u Sarajevu?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je da je taj problem rano nastao jer je aerodrom bio bitan za funkcionisanje grada i funkcionisanje UNPROFOR-a i zahtev za demilitarizaciju aerodroma, koju je tražila međunarodna zajednica, mi smo, odnosno vi, a i drugi organi Srbije i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, odmah snažno i kontinuirano podržavali. I u tom smislu ste i koristili svoj uticaj na političko rukovodstvo Republike Srpske da prihvati takav zahtev. To ste govorili u svim kontaktima koje ste imali sa međunarodnim posrednicima i drugim stranim sagovornicima, koje ste imali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je onda došlo do demilitarizacije aerodroma i do preuzimanja od strane UNPROFOR-a?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Došlo je posle izvesnog zatezanja i od tada je taj aerodrom bio u upotrebi, sem ponekad kada su borbe bile blizu aerodroma, pa je morao da bude privremeno zatvaran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate našh stavova u vezi sa granatiranjem Sarajeva?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sećam se. Mi smo od početka i to na svim nivoima, Predsedništvo SFRJ, Vlada republike, vi lično, a i ja, u brojnim izjavama i apelima osuđivali to granatiranje i zahtevali od vlasti Republike Srpske da sa tim prestanu. To ste, takođe, učinili javno, ali i u svim razgovorima koje ste imali sa međunarodnim predstavnicima, posrednicima naročito, kao i drugima koji su dolazili i pokretali to pitanje kod vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste prisustvovali razgovoru sa Daglasom Herdom (Douglas Hurd) u Beogradu, u julu 1992. godine. Mislim da je to bilo 18. jula 1992. godine.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Tako nešto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate tog razgovora?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bilo ih je mnogo tako da su istu ili sličnu tematiku razmatrali, ali sećam se da je i tada bilo pokrenu-

to pitanje granatiranja Sarajeva i da ste vi tom prilikom gospodinu Herdu izneli svoj stav da ste protiv toga i da osuđujete takav način postupanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, mislim, mi smo imali javne stavove. Nije samo pitanje razgovora sa Herdom Da li je tada bila aktuelna Londonska konferencija (London Conference)?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bila je jer je ona održana u avgustu 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, mesec dana posle, manje od mesec dana posle ovog sastanka.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste i mislim da su, pre toga, predstavnici zarađenih strana zaključili jedan sporazum o prekidu vatre, ako se dobro sećam, i da ste vi taj sporazum podržali i to naglasili gospodinu Herdu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate, gospodine Jovanoviću kako su do nas dopirale vesti o nekakvim logorima i kako smo mi na to reagovali?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Te vesti su do nas dopirale preko stranih sredstava informisanja i mi smo, razume se, na to reagovali veoma kritički. Međutim kasnije, kada smo tražili da se to proverí, kada smo pitali rukovodstvo Republike Srpske, odgovor je bio da to nisu nikakvi koncentracioni logori, već sabirna mesta za zarobljenike drugih strana koja su privremenog karaktera i da smi mi i pored toga, tražili da se to raspusti, iako nisu koncentracioni logori, kao što je to vrlo zlomanerno bilo predstavljeno u delu međunarodne štampe. Ali verujemo da je bilo nekih zloupotreba u nekim delovima i da ni rukovodstvo, političko rukovodstvo Republike Srpske, nije moglo, nije imalo pun uvid u sve ono što se dešava na teritoriji cele Bosne i Hercegovine s obzirom na rat, na teškoću komunikacija i na povremene prekide koridora preko kojih su jedino mogli da imaju kontakti vezi sa tim delom Bosne, gde se govorilo da postoje takvi logori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se ne izražavamo diplomatski, gospodine Jovanoviću, da li sam vas dobro razumeo, iz onoga što smo mi dobijali kao informaciju na naš zahtev od rukovodstva Republike Srpske, proizilazi da i oni o tome tada nisu znali? Bar je to ono što su nam objašnjavali.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Kad smo ih mi pitali šta je od toga tačno što deo međunarodne štampe piše, oni su to demantovali i govorili da ne postoje nikakvi logori već samo sabirni centri, tako da smo imali utisak da ni oni sami nisu ništa znali o postojanju nečeg takvog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznat, ne govorim sada o ranijem vremenu na Kosovu i u vezi sa Kosovom, da li vam je poznat taj izraz "etničko čišćenje" i, uopšte, kako smo mi postavljali, kad kažem mi, mislim na Srbiju, mislim na sebe, mislim na rukovodstvo naše, u vezi sa progonom stanovništva na bazi nacionalnih razlika ili bilo kakvim pritiskom, da ne kažem i zločinima prema stanovništvu na bazi nacionalnih razlika ili bilo kojih drugih razlika?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: "Etničko čišćenje" kao reč, kao termin se prvi put pojavilo na demonstracijama Albanaca na Kosovu 1981. godine kada su dve glavne parole bile "Kosovo republika" (Kosova Republike) i "Kosovo, samo za Albance" (Kosova vetem per Sheptaret). Mi smo tokom rata u Bosni i Hercegovini javno naglašavali i osuđivali svaku praksu koja bi bila etničko čišćenje ili ličila na nešto tako. Vi ste to javno isticali, recimo posle konferencije u Londonu (London) da osuđujete najsnažnije svaku akciju ili praksu koja znači etničko čišćenje i svako prinudno preseljavanje stanovništva sa mesta na drugo mesto i tražili da se, ako tako šta postoji, odmah prekine, a to je bio i naš stav koji je vrlo često javno ponavljan i potvrđivan na svim nivoima i od strane srpske Vlade i savezne vlade i vas lično i ja sam u tom smislu istupao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li sam tražio da se, ukoliko se ustanovi da neko to čini, takvi izvedu pred sud?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, rekli ste da ako postoji bilo gde kriminalni akt koji se ne može nikako odobriti i prihvatiti i da svi počinioци takvih kriminalnih akata treba da odgovaraju pred sudom. To ste naglasili i u vašoj pres konferenciji ili izjavi za štampu, koju ste dali neposredno posle Londonske konferencije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste bili prisutni razgovoru sa Karterom (Jimmy Carter) u decembru 1994. godine?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate, samo suštine, bilo čega karakterističnog?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja se sećam da je on govorio o prethodnom susretu sa gospodinom Karadžićem, da je pominjao više tačaka, da li šest ili koliko ih je bilo, da ste vi podržali svaki mirovni napor, uključujući i mirovni napor predsednika Kartera, ali ste i naglasili da imate slabe kontakte i komunikacije sa rukovodstvom Republike Srpske i da ne možete mnogo da utičete na njihove stavove. I gospodin Karter je pozdravio takav vaš stav i izrazio želju i očekivanje da će njegova misija u Bosni i Hercegovini da urodi plodom. Na žalost, to se nije desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Tu 1994. i 1995. godine mi smo imali slabu komunikaciju, odnosno, bili smo u vrlo zategnutim odnosima s rukovodstvom Republike Srpske, povodom čega?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Povodom njihovog odbijanja da prihvate, prvo, plan Vens-Oven (Vance-Owen Plan), a onda Oven-Stoltenberg (Owen-Stoltenberg Plan) i zbog toga su ti odnosi bili vrlo zategnuti. Ponekad nije ni bilo kontakta i nije se, u to vreme, uopšte moglo govoriti o nekoj saradnji, međudržavnoj i drugoj, nego više su sastanci bili posvećeni razlikama i sporovima nego oblicima saradnje i taj deo tih zategnutih odnosa se bio znatno proširio tokom izrade i ponude plana Kontakt grupe (Contact Group) koje je rukovodstvo Republike Srpske sistematski odbijalo iz raznih razloga, nekih, možda, uverljivih, nekih neuverljivih, ali, u

svakom slučaju, odbijalo je da taj plan prihvati što je dovelo do velikih napona u međusobnim odnosima i čak prekida redovnih komunikacija. I na kraju je čak došlo i do odluke Vlade Republike Srbije, 4. avgusta, mislim 1994. godine, da prekine sve političke kontakte sa rukovodstvom Republike Srpske i sve ekonomske veze, da se zabrani prelaz, odnosno boravak članova najvišeg rukovodstva u Srbiji, čak da se preko Drine mogu isporučivati samo hrana, odeća i lekovi. I od tada ti odnosi nisu postojali. sve do početka dejtonskog procesa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemogu sada da se setim, nisam uopšte bio spreman da o tome govorim, da li ste vi bili na onom sastanku, rekao bih sudbonosnom, kad je prisustvovao patrijarh i rukovodstvo Republike Srpske i Jugoslavije, kad je konačno postignut dogovor da se formira jedna jedinstvena delegacija za razgovore u Dejtonu (Dayton)?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam. Ja mislim da sam tada već bio u Njujorku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, nisam planirao da vas o tome pitam, o tome je dosta bilo reči. Da li se sećate krize talaca, uzimanja talaca i reagovanja mog i reagovanja Srbije u vezi sa tom krizom?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Razume se, sećam se. Reč je bila o 282 talaca snaga UNPROFOR-a koje su snage Republike Srpske uzele radi, kako su navodili, sopstvene zaštite od bombardovanja avijacije NATO-a. Kada smo za to čuli mi smo bili šokirani i zaprepašćeni i osudili smo tu akciju. I u kontaktima sa međunarodnom zajednicom i sa rukovodstvom Republike Srpske smo učinili velike napore da se ti taoci oslobode i da im se ništa ne desi. I mislim da smo i pored teških odnosa sa rukovodstvom Republike Srpske uspjeli da na kraju damo najveći doprinos da se taoci oslobode i da se bezbedno vrate svojim jedinicama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi da li se sećate Stoltenbergove (Thorvald Stoltenberg) posete Beogradu krajem jula 1995. godine. Ja imam ovde zabeleženo, 29. juli 1995. godine, bio je Stoltenberg ... Koliko me informacije služe i vi ste bili na tom sastanku?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da jesam, mada je bilo brojnih sastanaka sa gospodinom Stoltenbergom. Sigurno da jesam jer u to doba sam bio u Beogradu

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate tog razgovora sa Stoltenbergom?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu tačno da se setim jer su teme bile vrlo slične i identične na svim tim razgovorima, ali je bilo reči sigurno o planu Kontakt grupe. Da li je bilo reči tada i o drugim pitanjima, ne mogu trenutno da se setim, ali ako biste me podsetili, ja bih možda to učinio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, da ne budem sugestivan, ali mi smo onda u nastojanju da se taj plan prihvati nastojali da pridobijemo za taj plan neke članove Parlamenta Republike Srpske. Da li se sećate toga?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, kako da ne. Vi ste obavestili o tome gospodina Stoltenberga, a kasnije i druge sagovornike koji su dolazili, da radite intenzivno na tome da se poveća broj članova Parlamenta Republike Srpske koji će biti raspoloženi prema planu i spremni da glasaju za njega. I da ste u tom pravcu delovali na više načina i preko raznih kanala i posrednika i rekli ste da se taj broj povećava. Čini mi se da ste tad pomenuli da je bilo negde 36 ili 38 poslanika koji su već bili spremni da glasaju za predlog. Mislim da je ukupan broj poslanika bio negde oko 70 ili 78 u lokalnom Parlamentu i da ste na pitanje kad očekujete da taj broj postane apsolutna većina, rekli da očekujete da će to skoro da se desi. Mislim da je doktor Oven postavio to pitanje. Sad, na žalost, to se skoro nije desilo, ali vi ste imali, u to vreme, to uverenje da će taj broj uspeti da pređe broj od 50 ili koliko je trebalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj broj je trebalo da pređe, ali posle je praktično uništena ta šansa ... Samo da pogledam ... Da li se sećate kada je cela jedna brigada muslimanske vojske po mom odobrenju prešla Drinu da se spase od ofanzive i borbi koje su trajale, u to vreme, u istočnoj Bosni. Odnosno, to je činjenica koju nema potrebe vi da potvrđujete. Da li se sećate tada pisma koje sam ja tada uputio Aliji Izetbegoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sećam se i prelaska te jedinice i njenog razmeštaja, mislim da je to bilo na Tari ili Zlatiboru, do njihovog preuzimanja od strane Međunarodnog crvenog krsta (ICRC, International Committee of Red Cross) i da ste poslali pismo Aliji Izetbegoviću, a pismo iste ili slične sadržine i Ratku Mladiću i da ste tražili od obojice da se u interesu mira obustave sve borbe i da nema nikakvog opravdanja da se dalje povećavaju žrtve i da se ubijaju ljudi kad već imamo plan koji vodi mirnom političkom i demokratskom razrešenju krize. I obavestili ste gospodina Izetbegovića da ste pismo iste ili slične sadržine poslali i generalu Mladiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate posete Malkolma Rifkina (Malcolm Rivkin) Jugoslaviji, vi ste bili prisutni?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta vam je ... Da li imate nešto karakteristično iz te posete?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Imam da je on vama lično odao priznanje za sve ono što ste činili i činite u prilog plana Kontakt grupe, a znam da je kasnije, kada je Dejtonski sporazum (Dayton Accord) bio potpisan on dao jednu javnu izjavu u kojoj je naglasio vaš veliki doprinos tom mirovnom procesu, naročito zaključenju sporazuma u Dejtonu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate koliko je intenzivna, odnosno nije pitanje da li se sećate, jer sigurno se sećate, koliko je bila intenzivna naša saradnja sa specijalnim izaslanikom, specijal-

nim predstavnikom Generalnog sekretara za Jugoslaviju, gospodinom Akašijem (Yasushi Akashi)?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sećam se da je on bio vrlo čest posetilac Beograda i da ste s njim uvek imali konkretne, razvijene i konstruktivne razgovore o svim pitanjima koja je on pokretao, a pokretao je razna pitanja za razliku od međunarodnih posrednika Ovena i Stoltenberga. Ta pitanja su bila relativno manja, odnosila su se na incidentne i druge situacije i on je uvek apelovao na vas za pomoć i podršku naporima da se oni prevaziđu, što ste vi i činili i što je on na kraju svoje misije na pres konferenciji i rekao, kada je ocenjivao svoju saradnju sa vama tokom celog svog boravka na terenu Jugoslavije. On se bavio Bihaćem, Republikom Srpskom Krajinom, granatiranjem Goražda i tako dalje, puno tih stvari koje su se dnevno dešavale u razvoju rata i krize u Bosni i Hercegovini i mislim da je bio neobično zahvalan, bar je on tako govorio, na svojoj pomoći koju ste pružali da se ta pitanja prevaziđu. Po neki put je tom razgovoru prisustvovao i gospodin Martić, naročito pri kraju, kada je bila ta situacija oko Bihaća i vi ste i pred njim govorili da se sva pitanja moraju rešiti mirnim i političkim sredstvima, a ne oružjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste pomenuli gospodina Martića, da li se sećate da je u to vreme i tekao jedan vrlo pozitivan proces regulisanja odnosa na relaciji Knin-Zagreb i kakav je bio naš odnos prema tom procesu regulisanja međusobnih odnosa između Knina i Zagreba?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je bio proces koji je obuhvatao regulisanje saradnje, odnosno puštanja u promet osnovnih "žila kucavica" potrebnih za privredu i Republike Srpske Krajine i Hrvatske, hoću reći naftovoda, gasovoda, autoputa, vodovoda, a, istovremeno, i nekih oblike trgovinske saradnje između Hrvatske i Republike Srpske Krajine. Ja ne znam gde su oni taj sporazum potpisali, da li u Kninu ili u Erdutu, ali znam da je često bilo na dnevnom redu vaših susreta, kako sa predstavnicima Republike Srpske Krajine i Hrvatske, tako i sa međunarodnim predstavnicima i

da ste uvek insistirali na preciznom, korektnom i brzom izvršavanju obaveza koje su obe strane, u tom smislu, preduzimale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, da li vam je poznato da je u tom sukobu koji je trajao u Bosni i Hercegovini, naravno poznato vam je da je bilo mnogo izbeglica, da li vam je poznato koliko je muslimanskih izbeglica pobeglo u Srbiju od sukoba koji su trajali u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je bilo negde oko, između 50.000 i 70.000, da su oni bežali i kad je bilo ratnih operacija na njihovoj teritoriji i kad nije bilo, kao meru predohrane od očekivanih operacija. Lično sam sreo neke Muslimane koji su radili u beogradskom cirkusu i negde drugde, koji su mi pričali o tome da su blagovremeno hteli da izbegnu ratna poprišta u Bosni i Hercegovini. Tretman tih izbeglica je bio jednak kao tretman srpskih izbeglica iz Bosne i Hercegovine i onih iz Hrvatske i mi smo ukupno imali negde između 700.000 i 800.000 izbeglica iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Najveći broj, razume se, bio je Srba, ali je bilo i Muslimana i Hrvata. Nije bilo razlike u tretmanu, iako je to bio ogroman finansijski teret za nas koji smo bili pod sankcijama i u izolaciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate novembra 1994. godine, sastanka sa Kontakt grupom u Karađorđevu, dakle, u punom sastavu Kontakt grupa je tada bila kod nas?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sećam se, to su bili eksperti i to na nivou političkih direktora zemalja članova Kontakt grupe i oni su sa nama razmatrali pitanje dovršenja i prihvatanja plana Kontakt grupe. Problem je bilo rukovodstvo Republike Srpske koje je i dalje odbijalo to da prihvati i pored novih uveravanja i nekih manjih poboljšanja tog plana. Tada je ta grupa izrazila vama zahvalnost zbog napora koji činite da se ta stvar uspešno privede kraju. Vi ste, razume se, tražili i od njih da učine svoj deo napora i da pruže naknadna uveravanja Republici Srpskoj, naročito u pogledu buduće konfederacije između tog budućeg entiteta i Srbije, kao što je pruženo uveravanje da će hrvatski entitet u Bosni imati pravo na

konfederaciju sa Hrvatskom. To nije bilo jasno ... Tako, u tom smislu su vođeni ti razgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, gospodine Jovanoviću, aktivno sudelovali u ovim događajima i sada ću da vas zamolim samo da pogledate tabulator broj 9. Pokušaću da nađem vaš jedan kratak citat, kratak citat ... Nadam se, gospodine Robinson, da ste pronašli?

SUDIJA ROBINSON: Nije prevedeno. Upravo dobijamo prevod.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja nisam imao ovde prevod, samo da ... Ja ću, s obzirom da ...

TUŽILAC NAJS: Pre nego što pređemo na ovaj dokument, znam da Pretresno veće razmatra osnovu uvrštavanja dokumenta u spis u vezi sa prethodnim svedokom. Ja, naravno, nisam bio u prilici da pogledam prevod ovog dokumenta na engleski. Koliko shvatam radi se o zbirci raznih tekstova, raznih autora. Moguće je da se radi o nečemu što je ovaj svedok napisao, ali mislim da treba da se razmotri pitanje osnove prihvatljivosti.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, na prvoj strani engleskog prevoda ovog dokumenta nalazi se ime ovog svedoka. Da li se radi o članku koji je on napisao?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, gospodine Robinson i da vam uštedim vreme, ja neću da prolazim kroz ceo ovaj tekst, želim da vreme skratim. Pitaću ga samo šta je bio razlog da napiše jedan kratki citat koji ću mu pročitati iz njegovog teksta. Možete da ga pratite, to je na samom kraju ovog njegovog teksta, video sam sada u engleskom prevodu. Pa, gospodine Jovanoviću, to je iz vašeg teksta, vi kažete ...

SUDIJA ROBINSON: Prvo da saznamo kada je napisan ovaj tekst.

SVEDOK JOVANOVIĆ: 2001. godine, kao prilog jednoj knjizi posvećenoj "Načertaniju" Ilije Garašanina i priloge su davali mnogi autori, ja sam jedan od njih.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, izvolite gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Da li se radi o nekoj ekspertizi? Ako jeste ekspertiza, kakve je vrste? Da li postoji neka druga osnova za prihvatljivost? Ne vidim zašto treba da se dozvoli svedoku da pročita nešto što je on napisao o nekoj temi, a da to ne prihvatimo kao ekspertizu.

SUDIJA ROBINSON: Zašto da ne? Ne mogu da shvatim osnovu vašeg prigovora? Sačekajte prvo da vidimo kako će to da se iskoristi.

TUŽILAC NAJS: Ovo je prvi put da ja vidim ovaj tekst na engleskom. Čini se da se radi o nekoj istorijskoj analizi. Da li je ovaj svedok istoričar? Ja se trudim da se uhvatim u koštac na najbolji mogući način sa gomilom materijala koji često nisu ni prevedeni, kao, na primer, ovaj dokument. Nadam se da ću kroz neke stvari brzo da prođem tokom unakrsnog ispitivanja, ali kada se otvaraju mogućnosti da se uvrštavaju i predočavaju ovakvi dokazi, nisam siguran da li mogu da ispunim te ciljeve.

SUDIJA KVON: Na Pretresnom veću je da odredi težinu. Ovaj svedok nije u svojstvu veštaka i ja zaista ne vidim svrhu vašeg prigovora.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, važno je da razmotrimo ovo pitanje, da vidimo da li postoji osnova jer, koliko ja shvatam, iza vašeg prigovora stoji to da dokumente ne dobijate dovoljno unapred. Ovde imamo tekst svedoka i očigledno će da se prezentira jedan kratak deo iz njega, a što može da se pita čak i bez toga da se predočava ovaj dokument. Radi se o taktici koju ste vi često usvajali, a mi upravo razmatramo to pitanje. Meni je zaista teško da utvrdim osnove vašeg oponiranja? Možda ću na kraju dana da

zaključim da to nema nikakve težine, ali ne vidim osnovu za ulaganje prigovora.

TUŽILAC NAJS: Rekao sam na samom početku da me zanima osnova prihvatljivosti.

SUDIJA BONOMI: Zar se ne radi o osnovi neprihvatljivosti, da se to utvrdi nakon prigovora?

TUŽILAC NAJS: Ali kada nisam obavešten o onome šta će onda da usledi, jednostavno, moram da budem obazriv. To je moj stav.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, primili smo na znanje vašu obazrivost. Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, pročitacu vam samo manje od polovine poslednjeg pasusa vašeg teksta. Vi kažete sledeće: "Sa jačanjem osećanja neranjivosti pobednika u hladnom ratu, uvedena je praksa satanizovanja naroda pojedinih zemalja najčešće kao prethodnica nezakonitih oružanih akcija protiv njih. Bilo je više takvih slučajeva, ali nigde satanizacije nije dostigla takve totalne razmere ..."

SUDIJA ROBINSON: Prevodioci mole da ponovo počnete budući da nisu mogli da pronađu taj deo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se nadam da prevodioci sada imaju tekst i ovaj koji citiram je na poslednjoj strani ovog teksta. Evo, ja ću ponoviti: "Sa jačanjem osećanja neranjivosti pobednika u hladnom ratu, uvedena je praksa satanizovanja naroda pojedinih zemalja, najčešće kao prethodnica nezakonitih oružanih akcija protiv njih. Bilo je više takvih slučajeva, ali nigde satanizacije nije dostigla takve totalne razmere kao u slučaju Srbije i srpskog naroda. Pojavio se novi opasan oblik rasizma, ništa manji od onog ispoljavanog u vreme kolonijalizma. Organizacija Ujedinjenih nacija ne bi

smela dalje da okleva da spisak zabranjenih aktivnosti proširi zabranom satanizacije neke zemlje ili naroda. Savezna Republika Jugoslavija ima apsolutno legitiman i opravdan razlog i puni moralni osnov da takvu inicijativu što pre pokrene i mobiliše druge zemlje da je u tome podrže". Ovo ste vi napisali, gospodine Jovanoviću. Šta ste imali u vidu kad ste ovo napisali?

SUDIJA BONOMI: Molim vas nemojte da odgovorite na to pitanje. Gospodine Najs, nemate prigovora na ovo pitanje? Radi se o tajmingu. Meni je veoma teško da presuđujem o prigovorima na apstraktan način, dakle, na onoj osnovi kako vi to pokušavate da formulirate. Hteo sam samo da se uverim da li vi imate prigovora na ovo pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Pitajmo optuženog u kojoj je ovo vezi sa optužnicom, ta, takozvana, satanizacija srpskog naroda. Da li je to relevantno?

TUŽILAC NAJS: Samo da se osvrnem na ono što je sudija Bonomi rekao. U redu 28 ja sam veoma oprezno rekao: "Da li se radi o ekspertizi? Ako se radi, onda o kojoj vrsti ekspertize se radi? Da li postoji neka druga osnova za prihvatljivost budući da ja ne vidim zašto svedoku treba da se dozvoliti da pročita nešto što je napiso o nekoj temi, ukoliko se ne radi o ekspertizi". Naravno da postoje izuzeci, ako su napisani neki tekstovi u doba dešavanja sukoba. Dakle ja sam bio oprezan i hteo sam da znam koja je osnova prihvatljivosti.

SUDIJA BONOMI: Samo da vas prekinem. Političari, odnosno diplomate koji pišu memoare, recimo o događajima koji su se desili, izgleda da poseduju neki materijal na koji ste se vi često oslanjali, a i optuženi se često oslanja. Zar se ne radi o toj kategoriji ovde, dakle, jednoj širokoj kategoriji, a ono stvarno pitanje koje treba da se postavi jeste da li je ovaj materijal relevantan za predmet.

TUŽILAC NAJS: Da, diplomate koriste svoje knjige kao memoare ili dnevničke zabeleške, ali to je druga kategorija. Ono što sam ja posmatrao je ovaj paragraf koji me je naveo i na opreznost, ali vidim da je sada pročitano zadnjih desetak redova i to izgleda da je rezime jednog određenog mišljenja. Pre svega, a) da li postoji bilo kakva relevantnost za ovaj predmet; b) ako je to neka vrsta ekspertize, to nije u sklopu nekog izveštaja veštaka, dakle, ekspertiza nije identifikovana. Što se tiče mog stava u vezi sa ovim dokumentom, ja mislim da ovaj dokument nema nikakve vrednosti za Pretresno veće, a u svetlu onih mojih prethodnih primedbi, kada pokušavam da uštedim vreme, onda, ponekad, to proizvodi suprotan efekat. Zbog toga sam se ja ograničavao u iznošenju svojih prigovora, ali kad mi postavljate to direktno pitanje onda da, ulažem prigovor.

SUDIJA BONOMI: Da bih ja bio jasan, meni nije jasan koncept koji se opisuje u ovom tekstu tako da, što se mene tiče, ja mislim da ovo uopšte nije povezano sa bilo čim što je relevantno za sam predmet.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da objasnite relevantnost ovih desetak redova koji se bave satanizacijom srpskog naroda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Relevantnost je u tome, gospodine Robinson i gospodo, što je čitava ova optužnica u najvećoj meri izraz i posledica satanizacije srpskog naroda. Kao što je i agresija na Jugoslaviju posledica toga što je učinjeno da bi se opravdali zločini nad srpskim narodom. Prema tome, ako ima nešto što je relevantno i u vezi sa onim što vi nazivate "optužnica", to je fenomen satanizacije Srba i srpskog naroda. I ja želim da pitam gospodina Jovanovića koji je dugogodišnji ministar, diplomata, koji predlaže, dakle, on je formulisao predlog da Ujedinjene nacije zabrane, zabrane takvo činj enje, da objasni šta se ...

SUDIJA ROBINSON: U redu, hvala vam.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej?

ADVOKAT KEJ: Zahvalan sam gospođi Higin (Higgins) koja je sve to stavila u jedan određeni kontekst. U ovom paragrafu se koriste dosta emotivne reči, ali radi se o pitanju pristrasnosti. Ovde imamo svedoka koji je bio ministar inostanih poslova, diplomata i koji se kretao u međunarodnim krugovima. On je imao mogućnosti da procenjuje međunarodne događaje na onaj način na koji je SRJ bila suočena s tim, a pre toga SFRJ i on je došao do određenih zaključaka na osnovu ličnog iskustva i to je ono što se spominje, u stvari, u ovom paragrafu i to je možda razlog zašto se to predočava na taj način, budući da se postavlja pitanje zašto su NATO i Ujedinjene nacije preduzele određene korake protiv Srbije, dakle, zašto su usvojene neke rezolucije koje su više osuđivale, po karakteru, od drugih.

SUDIJA BONOMI: Da, ali on, izgleda, želi da kaže da je motiv za podizanje optužnice satanizacija srpskog naroda. Da li se tu radi o tom motivu?

ADVOKAT KEJ: Ovaj paragraf se uopšte ne dotiče optužnice i to je ono čime smo se mi bavili. Moguće je da je optuženi izneo svoj razlog budući da ga je pitao na taj način, ali ono što je daleko važnije je svedočenje svedoka o tom pitanju. Moguće je da je optuženi izrazio to na taj način kao vrhunac pristrasnosti u odnosu na njega, ali, po mom mišljenju, tu se radi o daleko širim pitanjima o kojima svedok može da govori. Nije na njemu da daje komentare o optužnici budući da to nije iz njegovog delokruga, ali on može da se izjasni o drugim stvarima.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Nije prvi put da se javlja ovo pitanje satanizacije i optuženi je to izneo kao deo svoje teze i želi da kaže da to

objašnjava zašto su preduzete određene mere protiv njegove zemlje. Budući da je to deo njegove teze i njegovog iznošenje dokaza, mi ćemo da dozvolimo i to je odluka većine. Dakle, gospodine Miloševiću, mi ćemo dozvoliti da nastavite, ali ćemo, ipak, da imamo kontrolu nad tim. Dakle, nećemo da dozvolimo dalje istraživanje neekspertskih pitanja. Želimo samo kratko objašnjenje od svedoka u vezi sa onim šta je rečeno u ovom paragrafu. Samo jedno kratko objašnjenje, molim vas. Pogledao sam na sat, dakle, kratko objašnjenje pa pauza. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što svedok odgovori, ja želim da interвениšem u vezi sa ovim što je malopre rekao gospodin Kej. Gospodin Kej je doslovce rekao "objašnjenje zašto su NATO i Ujedinjene nacije preduzimale mere protiv Jugoslavije". Mislim da je to krajnje neprimereno. NATO je izvršio agresiju na Jugoslaviju protiv Povelje Ujedinjenih nacija (Charter of the United Nations), bez dozvole Ujedinjenih nacija, prema tome, nikako se ne može reći "NATO i Ujedinjene nacije". To je potpuno sukobljeno, suprotstavljeno sa sistemom Ujedinjenih nacija. I povezivanje akata NATO i Ujedinjenih nacija je potpuno nepoznavanje...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. U redu, čuli smo to, hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvolite, odgovorite na pitanje gospodine Jovanoviću.

SUDIJA ROBINSON: Vrlo kratko, molim vas.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj članak i ovaj završetak je posledica mog zaključka da je u dužem vremenskom periodu, ne samo Srbija i Savezna Republika Jugoslavija, nego i narod kao takav, bili izloženi strahovitim nipodaštavanjima, vređanjima i prikazivanjem u najružnijem svetlu. Praktično nije bilo granice u bacanju anateme i ocrnjivanju srpskog naroda od strane međunarodnih medija, ali i nekih istaknutih političkih ličnosti. Govorilo se o Srbima

kao podvrsti ljudi, kao o narodu kome je zločin u prirodi, kao da je to endemska stvar. Govorilo se, takođe, o narodu koga treba zatvoriti u kavez da ni ptica ne izleti. Za vreme rata, agresije na Jugoslaviju, najviši političari NATO zemalja su igrali balet sa ciframa. Govorili su da je 500.000, 300.000, 100.000, 10.000 Albanaca nestalo ili pobijeno, što je sve bilo netačno, ali je trebalo da stvori auru mržnje i neprihvatljivosti srpskog naroda. Ali cilj ovoga teksta jeste da se ukaže Ujedinjenim nacijama da je sazrelo vreme da se pored onih silnih fenomena mržnje i ksenofobije i tako dalje, da se u listu tih fenomena uključi satanizacija, da se bar budući narodi spasu od užasnog tretmana kome je bio izložen srpski narod.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam na objašnjenju, a sada pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Gospodine Jovanoviću, molim vas da otvorite tabulator 15. To je ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej?

ADVOKAT KEJ: Dokazni predmet ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću da li želite da se ovo uvrsti u spis? U redu, to će onda biti tabulator 9, dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tabulatoru 15 je jedan kratak izvod iz knjige *"The New Totalitarian Society and Destruction of Yugoslavia"* (Novo totalitarno društvo i raspad Jugoslavije), to je napisao Emil Vlajki (Emil Vlajki). Molim vas otvorite, samo jedan kratak citat ću odavde da pročitam, otvorite stranu 103 i ovde stoji ... Tabulator 15, da li ste ga našli?

SUDIJA ROBINSON: Strana 103, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na početku strane on kaže: “Ovo je dobar primer igre dobrog i lošeg policajca. Nemačka (Germany) želi raspad Jugoslavije, a Sjedinjene Američke Države (United States of America) navodno podržavaju teritorijalni integritet Jugoslavije. Američka ekonomska politika prama Jugoslaviji, kojom je ona proglašena da više nije nezavisna, kojom je naređeno ne samo da se održe slobodni izbori u svakoj republici, nego i nužnost da se odaberu političke stranke odgovarajuće prema američkim standardima, da se preseče sva pomoć, da se suspenduje “*duty-free*” (režim slobodne trgovine) režim, da se isprovocira politički ekonomski i društveni kolaps u zemlji, doveo je direktno do rata na Balkanu. Osim toga, u januaru 1991. godine Sjedinjene Američke Države su upozorile jugoslovensku vojsku da ne pokušava da spreči odvajanje Hrvatske”. Citat Suzan Vudvord (Susan Woodward) koji kaže: “Sjedinjene Američke Države više neće prihvatiti korišćenje sile da bi se Jugoslavija održala na okupu. Sjedinjenje Američke Države su rekly jugoslovenskoj vojsci da, ne samo što su napustili Jugoslaviju na međunarodnom frontu, nego će i da smatra nelegitimnom ustavne obaveze vojske, da brane spoljnje granice države”. Dakle, da li je ovde u funkciji politike bio ovaj prilaz “dobri i loši”, to povezujem gospodine Robinson i sa svedočenjem gospodina Džatrasa (James Jatras), a koji je radio za Senat Sjedinjenih Američkih Država (US Senate) i rekao ovde pred javnošću i pred vama, kako mu je rečeno da stvari moraju da se postavljaju “crno-belo”, crno u odnosu na Srbe, a ostale belo u Jugoslaviji. Recite, gospodine Jovanoviću, da li je ovo bila samo predrasuda ili jedna smišljena politika koja je išla na izazivanje konflikta i raspad zemlje?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovo je jedna od ilustracija, ali ima i drugih ilustracija koje govore o tome da je politika Sjedinjenih Američkih Država prema ranijoj Jugoslaviji, prema njenom postojanju bila prilično hipokritska. Tako su oni pustili tajni izveštaj CIA-e (Central Intelligence Agency) o tome u novembru 1990. godine da će Jugoslavija nestati kroz 18 meseci i da će se to završiti u krvi.

Onda su krajem 1990. godine uveli ograničenja, kreditna, trgovinska i finansijska za saveznu Vladu za period od šest meseci. Onda su doneli odluku krajem 1991. godine da se sa liste zemalja koje uživaju tretman slobodne trgovine sa Amerikom izbriše Jugoslavija. Onda su doneli i nekoliko drugih akata na osnovu odluke Kongresa (US House of Representatives). A gospodin Bejker (James Baker) koji je bio u Jugoslaviji negde u prvoj polovini 1990. godine ili 1991. godine, tačno se ne sećam, on je imao jedan stav koji je, na prvi pogled, bio ekvidistantan, ali je u suštini bio u prilog Slovenje i Hrvatske koje su nameravale da se otcepe jer je rekao "ako se te dve republike otcepe, onda one neće dobiti naše priznanje, a federalni organi ne smeju da upotrebe silu radi njihovog zadržavanja u Jugoslaviji." To je u suštini bio jedan stav u prilog otcepljenja jer je garantovao da neće doći do sprečavanja njihovog jednostranog i nasilnog odlaska silom. Prema tome, uverenje koje je postojalo da su Sjedinjene Američke Države promenile stav prema Jugoslaviji tek sa bosanskom krizom, ne stoji jer su nizom svojih postupaka Sjedinjene Američke Države u suštini koordinisale svoj stav sa Nemačkom i sa nekim drugim državama koje su radile o glavi Jugoslavije. I još da podsetim da je poslednji ambasador Sjedinjenih Američkih Država u Beogradu, gospodin Cimerman (Warren Zimmerman), odmah posle dolaska, ja mislim da je to bilo 1987. godine ili 1988. godine, rekao svim svojim sagovornicima na federalnom i republičkom nivou, da Jugoslavija više nema onaj značaj u očima Amerike koji je imala pre toga, da je njegova zemlja izgubila strategijski interes za postojanje Jugoslavije i da je u to doba bilo jasno da više neće biti istočnog bloka i da, prema tome, Jugoslavija kao tampon država između istočnog i zapadnog bloka više nije imala nekog razloga za postojanje. Tim pre što je bila predstavnik nesvrstanih zemalja i što je iza sebe imala dugu tradiciju borbe za slobodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi s tim odnosom prema ponašanju vojske, molim vas otvorite tabulator 13.1, to je ...

ADVOKAT KEJ: Dokazni predmet ...

SUDIJA ROBINSON: Da li će to da bude uvršteno u spis?

TUŽILAC NAJS: Nisam ranije prekidao jer sam oduzeo dosta vremena mojim ranijim opservacijama, ali nisam siguran da li je ovaj dokument prihvatljiv? Vidim ovde na početku da je pisac ovoga neki intelektualac.

SUDIJA ROBINSON: Još nismo čuli zahtev da se ovo uvrsti u spis. Gospodin Kej nas je samo podsetio. Gospodine Miloševiću, da li vi želite da se ovo uvrsti u spis i po kom osnovu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa upravo na osnovu činjenice da se ovde vrlo jasno pokazuje jedan nameran diskriminirajući odnos prema srpskoj strani u Jugoslaviji i odnos koji govori o politici razbijanja Jugoslavije, a ne čuvanja integriteta.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Svedok je sam dao iskaz o toj temi i nema potrebe da se ovaj dokument uvrsti u spis. Prema tome, odbija se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pogledajte onda tabulator 13.1, to je knjiga ruske istoričarke Jelene Guskove (Jelena Guskova), "Istorija jugoslovenske krize 1990-2000. godine", gde se na strani 244 kaže, citiraću samo jedan kratki pasus za ovu priliku: "U proleće 1991. godine Jugoslovenska narodna armija još uvek se nalazila u svim republikama. Po nacionalnom sastavu bila je još uvek multinacionalna. U njenom rukovodstvu bilo je još mnogo Hrvata, Slovenaca i Makedonaca. Na njenom čelu, na primer, bio je Veljko Kadijević, pola Hrvat, koji je sebe smatrao Jugoslovenom. Njegovi zamenici bili su Slovenac, admiral Stane Brovet i Hrvat, Josip Gregorić. Na čelu avijacije nalazio se Hrvat Anton Tus, potom Zvonimir Jurjević, komandant Centralnog vojnog okruga Makedonac Spirkovski ...

SUDIJA ROBINSON: Pokušavamo da pronađemo taj pasus, gospodine Miloševiću. 13.1?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, 13.1

SVEDOK JOVANOVIĆ: Strana 244.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ali to je na srpskom.

SUDIJA ROBINSON: Je li to prevedeno? Nemamo ovde stranu 244.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Trebalo bi da je prevedeno.

SUDIJA ROBINSON: Imamo samo tri stranice, 4, 5 i 6.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, dobro to je verovatno samo označen prevod. Ja taj prevod, na žalost, nemam u ovom mom bajnderu.

SUDIJA ROBINSON: Nemamo prevoda ovog dela koji ste vi upravo pročitali, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pasus koji počinje "U proleće 1991. godine Jugoslovenska narodna armija još uvek se nalazila u svim republikama" i tako dalje ...

SUDIJA BONOMI: To je u 13.2, na stranici 4.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda je greška, 13.2 je druga knjiga. Evo imate ovde, na stranici 4 prevoda ... Tako je ... Poslednji pasus koji je preveden, to sam malopre pročitao. Dakle, gospodine Jovanoviću, Jugoslovenska narodna armija je bila na celoj teritoriji Jugoslavije, to nije sporno i to koliko decenija pre toga?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa četiri-pet decenija, sigurno, ako ne računamo period Kraljevine Jugoslavije kada je, takođe, postojala zajednička vojska.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ovom delu koji imamo prevod, to je na samom početku prevoda, na strani 202, ne 212 ove knjige Jelene Guskove ... Vi, gospodo, imate prevod na početku ove četvrte strane pod podnaslovom "Rat", ovaj pasus glasi: "Hrvatska je, međutim, imala drugačiji cilj koji je konačno i ostvaren: nezavisna Hrvatska bez srpskog življa." Dakle, cilj, "nezavisna Hrvatska bez Srba". O tome je govorio Tuđman 24. maja 1991. godine na zagrebačkom trgu Bana Jelačića. Mislim da je pogrešan datum, 1991. godine, to je štamparska greška, ali to je govor koji smo puštali ovde na traci. Ovde se citira: "Moglo je proći bez rata, ali Hrvatska to nije želela. Mi smo procenili da se samo ratom možemo dobiti nezavisnost Hrvatske. Stoga smo vodili politiku pregovaranja, a sami stvarali svoje oružane postrojbe. Da to nismo učinili ne bismo ostvarili svoj zacrtani cilj. Znači rat se mogao izbjeći, ali mi tada ne bismo ostvarili svoj cilj, to jest, stvaranje svoje nezavisne države". Jelena Guskova ovde kaže "nezavisna država Hrvatska bez Srba". Da li je to u skladu sa vašim saznanjima o namerama i o rezultatima ostvarenja tih namera putem rata. Dakle, dve komponente, jedno je nezavisna Hrvatska, drugo je bez Srba.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam već rekao juče da su to bila dva paralelna strategijska cilja rukovodstva Hrvatske pod predsednikom Tuđmanom ...

TUŽILAC NAJS: Mislim da je ovo bilo sugestivno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Molim da preformulišete pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, šta su, dakle, bili ciljevi Hrvatske politike?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ciljevi hrvatske politike i na osnovu onog što je ovde citirano i na osnovu drugih pokazatelja, su bili da se ostvari nasilno i jednostrano, nezavisnost Hrvatske od Jugoslavije, a to je značilo da se izazove rat jer se samo tim putem jedna nasilna secesija mogla izvesti, jer se računalo na podršku i

pomoć sveta u takvoj situaciji. Drugi cilj je bio da se, takođe, da će raznim merama prinude, psihološkim i drugim pritiscima i strahovima, Srbi u Hrvatskoj nateraju da odu iz Hrvatske, po mogućstvu odmah, a kada to nije bilo do kraja sprovedeno, onda je to završeno operacijom "Oluja", kada je oko 200.000 Srba moralo da izbegne iz te Krajine i, kao što sam rekao juče, Tuđman je na jednom skupu izrazio radost zbog te činjenice što će od sada pa na dalje biti od tri do pet posto Srba u ukupnom broju stanovništva Hrvatske. To je javno priznanje etničkog čišćenja koje je izvedeno uz pomoć vojske u Krajini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ovom prevodu sledeći pasusi su, oni su u originalu knjige na stranici 215, kaže: "U avgustu 1991. godine Tuđman je priznao američkom ambasadoru kako otpočinje opšti napad protiv JNA i četničkih separatista". Ko su ti "četnički separatisti"?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Svi Srbi koji su, koji nisu pristajali na Tuđmanovu vlast u Hrvatskoj onako kako je ona sprovedena prema Srbima, znači krajnje netolerantno, izazivački i neprijateljski, su smatrani četničkim elementima, pogotovu oni koji su bili prinuđeni da se prihvate oružja da bi zaštitili svoje živote i svoja sela od tih nepoželjnih upada nove hrvatske policije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nastavljam dalje citat: "Kada je ambasador Cimerman predložio Tuđmanu da razmisli o drugoj varijanti, o davanju autonomije Srbima, a samim tim i o odbacivanju ratnih namera, Tuđman je odbio čak i da govori o toj stvari".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je bio početak rata u Hrvatskoj u kome je Tuđman bio presiguran u sebe i nije dozvoljavao nikakav ustupak srpskom narodu u Hrvatskoj. Prvo ih je, kao što smo čuli, izbacio iz Ustava kao državotvornog naroda, pretvorio u manjinu, a onda je činio sve što je do njega bilo da se ta manjina po broju smanji i svede na jedan procenat koji je, po njemu, Hrvatska mogla da toleriše kao srpsko prisustvo u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeći citat kaže: “Krajem 1991. godine prema Tuđmanovim rečima hrvatske oružane snage brojale su oko 200.000 ljudi, 350 tenkova, 400 artiljerijskih oruđa, 30 aparata poljoprivredne avijacije prepravljenih za borbena dejstva, 85 prema drugim izvorima. Ukupan broj oružanih formacija dostizao je 110.000 ljudi ili 2,3 posto stanovništva Hrvatske. Najveći deo oružanih snaga činile su postrojbe Zbora narodne garde, oko 70.000, MUP-a oko 30.000, jedinica Teritorijalne odbrane i, najzad, paravojne formacije. Na raspolaganju behu oružane formacije pojedinih političkih partija, poput vladajuće HDZ i Hrvatske stranke prava, koje su 1991. godine aktivno počele etnička čišćenja u Slavoniji, organizovale incidente i provokacije, obavljale prljave poslove u koje zvanične strukture nisu želele da se zvanično mešaju”. Da li vam je išta od toga poznato, gospodine Jovanoviću, iz događaja koje vi sami znate?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je koliko i svima koji su u to vreme pratili razvoj događaja, a, na žalost, taj razvoj je bio vema mučan za ljude koji su tamo živeli, što pokazuje da je njih 100.000 sada izbeglo iz Hrvatske u neke druge evropske zemlje i to ne samo iz područja koji su bili pod napadima ovih jedinica, nego čak iz gradova u kojima nije bilo sukoba. Prema tome, ta brojka o tim vojnim formacijama Hrvatske, da li je tačna ili ne, možda su oni to predimenzionirali da impresioniraju JNA, ali je činjenica da je izvršena opšta mobilizacija i da je time prekršen stav da se u bivšoj Jugoslaviji mogu držati samo Jugoslovenska narodna armija, Teritorijalna odbrana i snage policije. To je još jedan od tih prekršaja koje je nova hrvatska vlast izvršila u odnosu na federalnu državu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde na strani 311 i to je ovde, u ovom tabulatoru poslednji pasus u prevodu, se kaže ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Imam problema sa pronalaženjem tog prevoda. Nisam siguran da li ga imam? Ne mogu da pronađem ni strane originala. Ne znam da li protokoli ovoga Suda zahtevaju da optuženi mora da bude siguran da i ja mogu da pronađem sve dokumente, pre nego što nastavi.

SUDIJA ROBINSON: Da, to je tako. Gospodine Miloševiću, već sam rekao da prvo vi morate da budete sigurni da smo mi pronašli relevantne strane pre nego što počnete sa citiranjem.

TUŽILAC NAJS: Isto mislim da je moja dužnost prema Sudu u ovom trenutku da ...

SUDIJA BONOMI: Dozvolite da ja kažem dve stvari pre nego što vi nešto kažete, a govorim gospodinu Miloševiću. Meni ova pitanja i ovi odgovori uopšte nisu od pomoći. To je jasan primer sugestivnih pitanja: pročitati nešto svedoku što je neko treći rekao i pitati ga onda da li on zna nešto o tome, to je sugestivno. Druga stvar koju želim da kažem je da mi se čini, kad je reč o ovom svedoku koji je lično učestvovao u mnogim stvarima, da je ovo nepotrebno gubljenje vremena, a naročito što je on rekao da može da potvrdi neke od materijala koji mu se predočavaju.

TUŽILAC NAJS: Zahvaljujem se. Nemam ništa da kažem o prihvatljivosti. Želim da kažem da sam pronašao prevod pasusa koji je pročitao.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nije nam od velike pomoći kad slušamo ova pitanja i odgovore. Treba da pređete na nešto drugo, nešto o čemu ovaj svedok ima konkretno i direktno znanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ovaj svedok je upravo o tome govorio iz svog konkretnog i direktnog znanja, a ovde se iz knjige istoričara potvrđuje ono što je i on govorio i to nije nešto

što je drugi rekao, nego nešto što je rekao Tuđman i nešto što je rekao Izetbegović. Jer vi imate, ja sam pretpostavio da gospodin Najs mora imati prevod kada je gospodin Bonomi rekao da prevod ima. Ako ga ima gospodin Bonomi, pretpostavljam da ga mora imati i gospodin Najs. A vrlo je bitna činjenica da li je ...

SUDIJA BONOMI: Samo jedna stvar za prevodioca. Ja sam pri kraju onoga što sam rekao, rekao "nepotrebno je da se troši vreme na sve ovo, pogotovo kad svedok ne može", dakle ne "može", već "ne može", "da potvrdi ono šta se čita."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja upravo mislim da svedok može potvrditi to što se čita jer je upravo to bilo i njegovo saznanje, a o tome sam ga pitao. Dakle, pogledajte ovaj citat koji je poslednji preveden na stranici 311. Tu je izneta činjenica. Čini mi se da ju je svedok i pomenuo u izlaganju.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak. Mislim da mi nemamo istu paginaciju. Da li gledam pravi dokument?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je na petoj strani prevoda, jedan jedini pasus je na petoj strani prevoda ovog tabulatora. Pri vrhu strane je odštampan ...

SUDIJA ROBINSON: Da li i tužilac to ima? Da, ima. Dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ovo je knjiga, istorijska, ovde se navodi činjenica. Piše: "U februaru 1991. godine Stranka demokratske akcije i Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine podnele su u Parlamentu 'Deklaraciju o suverenitetu Bosne i Hercegovine'. Izetbegović je tada rekao: 'Za suverenitet Bosne i Hercegovine žrtvovaću mir, a radi mira u Bosni i Hercegovini ne bih žrtvovao suverenitet.'" Dakle, gospodine Jovanoviću, imamo Tuđmanovu izjavu na mitingu gde kaže "rata ne bi bilo da ga Hrvatska nije želela". Imamo Izetbegovićevu izjavu

u Parlamentu da će za “suverenu Bosnu žrtvovati mir”. Dakle, šta je vaše saznanje o namerama u vezi sa ratom u nekadašnjoj Jugoslaviji i kad je reč o Hrvatskoj i kad je reč o Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: I jedan i drugi lider i gospodin Tuđman i gospodin Izetbegović su bili svesni da ne mogu da realizuju svoj naum nasilnog izvođenja svojih republika iz Jugoslavije bez krvi, bez rata i oni su sa tim ratom računali i svesno ga prihvatili, u Tuđmanovom slučaju i provocirali. Ja bih hteo da dodam ovome šta je gospodin Izetbegović rekao i jednu drugu njegovu izjavu, mislim da je to bilo u razgovoru sa lordom Karingtonom da on zna da će za nezavisnost Bosne biti potrebno da se uđe u građanski rat. Prema tome, on je vać tada planirao takav jedan mogući razvoj i na njega svesno išao. Na kraju, postoji nešto što je poznato kao “Beogradska inicijativa” kada ste vi, zajedno sa Mommirom Bulatovićem predsednikom Crne Gore, pozvali rukovodstvo Bosne u to doba, da se dogovore oko stvaranja zajedničke države ravnopravnih naroda, republika i građana i da su pozitivan odgovor na vaš poziv ... Dobili ste tada samo od predsednika tadašnje zajedničke Skupštine Bosne i Hercegovine, Krajišnika, dok od predsednika Izetbegovića nije stigao nikakav odgovor. Drugim rečima, on nije prihvatio da se razrešenje nastale situacije rešava političkim putem i dogovorom sa ostale dve republike, već je očekivao razvoj koji će značiti rat. I to po sebi govori da se namera za izazivanje rata u Bosni i Hercegovini ne može nikako pripisati Srbiji i Crnoj Gori već onima koji su planirali nasilno izvlačenje tih republika iz dotadašnje zajedničke država Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, vi ste prilično precizno objašnjavali u toku vašeg jučerašnjeg svedočenja stavove raznih zapadnih političara, ja sam pomenuo stavove sa obe strane Atlantika ... Molim vas, pogledajte tabulator 13.2, to je druga knjiga istorije Jelene Guskove, strana 24, ja se nadam da vi imate prevod, evo želim sada da se uverim da li i vi imate prevod ...

SUDIJA KVON: Pročitajte prvi pasus pa ćemo da vidimo da li je možda prevod 13.2, u stvari, prevod pod 13.1.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, samo kratko ... Ne znam šta je ovo? A ovo je iz ... Jelena Guskova, zbunilo me je ime izdavača pa sam mislio da je ime autora, samo da vidim. Da, imate, imate prevod, nadam se da ga svi imaju? Kaže: "Generalni sekretar Ujedinjenih nacija Peres de Kueljar (Perez de Cuellar) u decembru 1991. godine", u engleskom prevodu počinje, zbog duha jezika "*In decembar 1991 Perez de Cuellar*", sam tekst ovde kaže "Generalni sekretar Ujedinjenih nacija Peres de Kueljar, u decembru 1991. godine ...

SUDIJA KVON: To je onda strana 4, pod 13.1.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ...pisao je Hansu Van den Bruku (Hans Van den Broek) predsedniku Saveta ministara (Council of Ministers) Evropske zajednice, kao i nemačkom ministru inostranih poslova Hansu Ditrihu Genšeru (Hans-Dietrich Genscher), da bi selektivno priznavanje jugoslovenskih republika moglo, citira ga ěda doprinese proširivanju sadašnjeg konflikta i produbljavanju eksplozivne situacije.' U vezi sa priznanjem Hrvatske i Slovenije aktivnu ulogu preuzeo je i Vatikan (Vatican)". Vi ste ga juče pomenuli, gospodine Jovanoviću, "Kardinal Sodano (Angelo Sodano) 26. novembra 1991. godine, pozvao je ambasadore Sjedinjenih Američkih Država, Francuske (France), Velike Britanije (Great Britain), Belgije (Belgium), Italije (Italy), Nemačke i Austrije (Austria), akreditovane pri Svetoj stolici (Holy See) i upoznao ih sa stavom Vatikana insistirajući da njihove zemlje, u toku istog meseca, priznaju Sloveniju i Hrvatsku. Opisujući taj susret, američki ambasador Meladi (Melady), ubeđen je kako je između Vatikana, Nemačke, Austrije i Italije postojala prethodna saglasnost, pošto su ambasadori tih zemalja sa oduševljenjem podržali predlog Vatikana." Dalje, "po mišljenju lorda Karingtona, Evropa (Europe) je načinila dve greške. ěMislim da bi bilo bolje', primetio je on u

jesen 1992. godine, ěda je Evropa ranije prihvatila da se Jugoslavija raspala. Po planu koji sam predloŹio u leto 1991. godine šest republika opredelilo se da, s jedne strane, imaju, manje-više tesne uzajamne veze, a da s druge strane, opstane centar. Neke od njih su tvrdile kako su spremne za takav savez, ali evropska dvanestorica nisu me poslušali, pošto su se bojali da ěe takav raspad posluŹiti kao presedan za raspad Ruske federacije (Russian Federation). Druga greška Evrope bilo je priznanje Hrvatske i Slovenije. Cilj sazivanja evropske konferencije kojoj sam predsedavao, bilo je odlaganje priznavanja nezavisnosti tim dvema republikama sve dok ne bude postignuta globalna saglasnost šest jugoslovenskih republika. Njihovo priznanje potkopalo je osnovu našeg rada koji se sveo na obiĉne dvostrane pregovore, tim pre što se kasnije smatralo nuŹnim da se i Bosna pita o njenoj Źelji za nezavisnošću. Naravno, Alija Izetbegović mogao je da odgovori samo potvrdno. Ja sam opominjao lidere Evropske zajednice da ěe takav scenarij, neprihvatljiv za Srbe u Bosni, dovesti do građanskog rata. To je bila tragiĉna greška'." I dalje, kaŹe, "Voren Kristofer (Warren Christopher), pisao je u junu 1993. godine, kako Nemci snose posebnu odgovornost pošto su svoje partnere u Evropskoj zajednici uspeli da ubede da ovi priznaju Sloveniju i Hrvatsku, a kasnije i Bosnu i Hercegovinu. Koristeći se alogiĉnim naĉinom, Nemaĉka je tvrdila kako ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ĉitate vrlo dug pasus. Koje smisleno pitanje ěete sada da postavite svedoku?

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa smisleno je pitanje da li je ovo što se navodi o stavovima Karingtona, Peresa de Kueljara, Vatikana, Sodana, ambasadora ovih zemalja koje sam citirao, ono što su vaša saznanaj o događajima toga vremena? Da li je ovo u koliziji, da li je ovo nešto netaĉno ili je ovo taĉno što ovde stoji? Vi ste o tome juĉe govorili.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam nešto pomenuo, ovo je deo ...

TUŽILAC NAJS: Mislim da formulacija pitanja ukazuje na pokušaj da se prikrije sugestivna priroda. Nas ne zanima da li je to tačno ili nije, ono što je rekao autor. Samo autor o tome može da svedoči.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali će svedok sada da svedoči o činjenicama o kojima ima saznanja.

TUŽILAC NAJS: Da, ali radi se o tome da je pitanje bilo potpuno sugestivno i na to ulažemo prigovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Jovanoviću ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, radi se o tome da kada pročitate jedan ovakav pasus i onda pitate svedoka da li se njegovo iskustvo podudara sa tim, vi mu, u stvari, nudite odgovor iz pasusa koji ste pročitali, tako da se radi o sugestivnom pitanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Neću onda to da ga pitam. Gospodin Jovanović je punoletan čovek i iskusan političar, pretpostavljam da ne moram ja da mu objašnjavam šta se dogodilo. Ali pročitao sam vam ovih nekoliko stavova ... Evo, pitam vas, gospodine Jovanoviću, da li je to što sam pročitao, što tu piše, tačno ili nije tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je tačno jer je ponovljeno više puta na više mesta, u raznim knjigama i novinama, ali bih tome dodao još i to da je gospodin Delor (Jacques Delore), visoki funkcioner Evropske zajednice, pre završetka rada Konferencije, tokom leta 1991. godine, upozoravao na opasnost od preuranjenog priznanja Slovenije i Nemačke i da je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Slovenije i Hrvatske ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Slovenije i Hrvatske, pardon. I da je Savet bezbednosti u tri svoje rezolucije u to doba, upozoravao na opasnost od preuranjenog priznavanja i pozivao sve države, a posebno članice Evropske zajednice da se uzdrže od svakog akta ili

koraka koji bi mogao voditi povećanju tenzije i otežati uspešan završetak rada Konferencije o Jugoslaviji. Posle toga su, manje-više, svi državnici od imena i ugleda na zapadu i na istoku, iznosili svoje kritičke stavove o tome. Pominjem naročito Kisindžera (Henry Kissinger), Bejkera, Dimu i ostale. Gospodin Bejker je čak izričito naveo da je akcija Nemačke u Evropskoj zajednici, u pogledu ranog priznavanja ove dve republike i kasnije Bosne i Hercegovine, direktni uzročnik rata. Da je to, kako je on to nazvao, "okidač rata". Bilo je i drugih takvih izjava koje su sa naknadnom pameću kritički govorele o tom pogrešnom koraku koji je učinjen u decembru 1991. godine i januaru 1992. godine, kada su tri republike po ekspres modelu priznate i na taj način se otvorio jedan veoma dug i krvavi rat, naročito u Bosni i Hercegovini.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Jovanoviću, lord Karington je rekao da su načinjene dve greške. Vi ste se osvrnuli na jednu od njih, na preuranjeno priznanje. Druga greška je da je Evropa trebala ranije da prihvati rascep Jugoslavije, pre nego što je to učinila. Da li i to prihvatate?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Taj rascep nije bio učinjen ranije da bi mogao biti prihvaćen jer je on započet neposredno pred Konferenciju i na Konferenciji je bio ubrzano forsiran, forsiran time što su Konferenciji predložena dva dokumenta: jedan je "Aranžman za opšte rešenje" (Arrangement for a general solution) i drugi "Ugovor za opšte rešenje" (Contract for a general solution), u kojima se Jugoslavija više nije pominjala nego samo federalne jedinice sa svojom zainteresovanošću da se otepe, odnosno, da neke od njih ostanu u Jugoslaviji. Prema tome, ja mislim da je lord Karington, pre svega, zamerao Evropskoj zajednici što je onemogućila da politički proces koji je vodila Konferencija o Jugoslaviji, bude u celini završen pa da se onda pristupi priznanju nezavisnosti onih koji su to želeli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dalje, ovde kaže, objašnjenje koje je napisao tadašnji ministar spoljnih poslova Italije De Mikelis

(Gianni de Michelis): "Mi smo bili pred Mاستrihtom (Maastricht), niko nije mogao da dozvoli rascep saveza", misli se na tadašnju Evropsku zajednicu, "ali je meni tada bilo više nego jasno da smo mi tom odlukom ubrzali požar u Bosni, a možda i na Kosovu".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Je l' to pitanje ili ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je pitanje. Kakav je bio stav Italije tada prema ... Ili konkretno, De Mikelisa, u vezi sa događajima u Jugoslaviji. On je dolazio i u posetu, pretpostavljam da ste sa njim i sreli?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam se sreo, ali je Italija, po rečima Miterana (Francois Mitterand) u to doba, bila je hendikepirana stavom Vatikana i da joj je to vezivalo ruke i da je ona dugo bila, na neki način, čutljivi učesnik u celom tom procesu, sve do susreta De Mikelisa i Genšera u Veneciji (Venice) negde, verovatno, u jesen 1991. godine, ne sećam se tačno datuma, kada su zajedno izrazili podršku nameri Slovenije i Hrvatske da se otcepe. A što se tiče ove naknadne pameti gospodina De Mikelisa, on je to mogao da učini, ako je to hteo da spreči, ranije. Što se tiče Mاستrihta, hteo bih da ukažem na jednu stvar: Mاستriht je bio sporazum drugih na račun Jugoslavije. Da bi se Nemačka smirila i namirila prihvaćen je njen zahtev da se Jugoslavija ukine i da se priznaju te dve republike. To je rečeno i u knjizi gospodina Vedrina (Hubert Vedrin) koji je citirao da je Velika Britanija ubedila Francusku da prihvati nemački zahtev u zamenu za, zato što je Nemačka pristala na uslove monetarne unije i zato što su odbačeni neki politički koncepti u pogledu integracije Evropske unije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na strani 28, prolazimo sad kroz ono što ste vi delimično pomenuli juče ... Ali Guskova ima ovde ... Jedan kratak citat ću ovde uzeti, on je, takođe, preveden: "Mnogi političari kasnije su shvatili negativne posledice ishitrenog priznavanja bivših jugoslovenskih republika. Sajrus Vens je govorio kako je trebalo pridržavati se Haškog sporazuma (The Hague Agreement) koji nije dozvoljavao priznavanje bivših jugoslovenskih

republika sve dotle dok ne bude pronađeno političko rešenje prihvatljivo za sve. Džems Bejker je bio još otvoreniji, citira ga: „Slovenija i Hrvatska su uzročnik građanskog rata u bivšoj Jugoslaviji. Njihovo nasilno otcepljenje, u suprotnosti sa aktima Helsinškog sporazuma (Helsinki Agreement), Jugoslaviju je direktno gurnulo u svođenje računa vojnim sredstvima. Činjenica je da su Slovenija i Hrvatska jednostrano proglasile nezavisnost i protiv naših upozorenja, da su upotrebile silu kako bi zauzele pogranične punktove, što je izazvalo građanski rat. Po mišljenju Henrija Kisindžera, „zapadne demokrate morale su dva puta da razmisle pre nego što su priznali ijednu balkansku državu čije se granice u etničkom, lingvističkom i istorijskom smislu nisu poklapale sa tradicionalnim poimanjem nacije i države. Kako su zapadni političari uopšte mogli da zamisle da bi Srbi, Hrvati i Muslimani čija je uzajamna mržnja dovela do raspada Jugoslavije, mogli da koegzistiraju i da zajedno žive u još manjoj bosanskoj državi.“ Da li vi imate, gospodine Jovanoviću, primer bilo kog ozbiljnog svetskog političara koji nije ukazao na fatalne greške koje je napravila međunarodna zajednica u jugoslovenskoj krizi? Da li ima i jedan ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, neću to da dozvolim. Ne sudi se ovde međunarodnoj zajednici zato i neću da dozvolim to pitanje. Želim da vam postavim sledeće pitanje: da li je teza vaše odbrane da su secesija Hrvatske i Slovenije i preuranjeno priznanje tih država ono što je dovelo do sukoba, a ne bilo kakav akt s vaše strane?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa očigledno je da nikakvog akta sa strane Srbije nije bilo koji je mogao da prouzrokuje sukobe i rat. Kad uzmete hronologiju događaja i svega što se dešavalo, to možete sami da vidite. Vi ovde raspolazete svim dokazima koji se toga tiču. Naprotiv, imate dokaze koliko se Srbija zalagala da se rat izbegne i šta je sve činila da tamo gde je došlo do sukoba, se uspostavi mir. Celokupna praksa ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovaj deo koji ste upravo citirali, ono što je rekao Džems Bejker rekao "da je njihovo nasilno otepljenje u suprotnosti sa aktima Helsinškog sporazuma, Jugoslaviju direktno gurnulo u svođenje računa vojnim sredstvima." Tu stoji da je, kao rezultat njihove secesije, Jugoslavija bila prinuđena da svodi račune vojnim sredstvima. Da li vi to prihvatate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da vi ...

SUDIJA ROBINSON: Citiram deo koji ste vi citirali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Niste dobro protumačili Bejkera. Bejker, kad kaže "Jugoslavija", ne misli na federalne vlasti nego misli na zamlju u celini, u njenim granicama u kojoj su počeli oružani sukobi, zato što se to desilo. A oružani sukobi ... Bejker je vrlo dobro znao kako su počeli i ko ih je počeo. Sigurno ih nije počela Jugoslovenska narodna armija. Govori se o Jugoslaviji, a ne o federalnim vlastima ili o federalnim institucijama ... O zemlji. I ona je, ona je ...

SUDIJA ROBINSON: To je jedna fina razlika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vrlo bitna razlika.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA KVON: Gospodine Miloševiću, vi izgleda uzimate zdravo za gotovo sve što je napisano u knjizi ove istoričarke. Možda to i jeste istina, ali u pravnom smislu nije sve dok se Tužilaštvo ne složi s tim. Dakle, prvo morate da utvrdite da li je tačno da su ti ljudi zaista to rekli i to na osnovu saznanja ovog svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne znam ... Mislite na ove političare? Pa ovo što su govorili ovi političari bilo je javno. Ja sam, koliko se

sećam, citirao neke od tih političara pozivajući se na izvore. To se lako može ustanoviti još jednom, ako je potrebno. I ja ne uzimam zdravo za gotovo, da je sve ovde tačno. To je nemoguće da je sve ovde tačno, u nekoj knjizi koja je autorska knjiga, ali pretpostavljam da se autor trudi da iznese istinu.

SUDIJA KVON: Pa iskoristite prisustvo ovog svedoka i utvrdite te činjenice uz pomoć ovog svedoka koji je tu, onoliko koliko možete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, šta od ovih konstatacija cenite da bi moglo biti netačno, u vezi sa uzrocima konflikta na području Jugoslavije? Uvek govorimo o konfliktima, oružanim sukobima na području prethodne Jugoslavije.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da su ovi citati pravilno uzeti, preuzeti, jer se oni mogu naći i u knjigama drugih autora. Recimo u knjizi Ibera Vedrina "*Les mondes de Francois Mitterrand*" (Godine Fransoa Miterana) ima puno citata, pretpostavljam da je neko ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi imamo tu knjigu kao dokazni predmet. Doći ćemo kasnije na nju, nećemo moći da pređemo sve citate, ali neke ćemo moći.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Onda ima gospodin Gompar koji je bio visoki funkcioner u Nacionalnom savetu bezbednosti (National Security Council) predsednika Buša (George Bush) i Klintona (Bill Clinton), koji je citiran u svom govoru koji je održao u *Council of Foreign Relations* (Savet za međunarodne odnose) u Njujorku (New York), o neposrednoj odgovornosti Nemačke, koja je, kako je on kazao, bila okidač za izbijanje rata u Jugoslaviji. Imamo i knjige raznih autora, recimo francuskog pisaca Botsina (Bauzin), onda Danijela Vernea (Daniel Verne) i Žan Mark Gonena (Jean Marc Gonan) gde su citirane izjave raznih državnika tog doba, uključujući i ove. Prema tome, nije sporan citat. Može se govoriti da li su ti ljudi, kad su tako videli situaciju, videli situaciju stvarno takvu kakva jeste ili možda nekako drukčije, ali činjenica je

da su ono to rekli i to na odgovanim mestima. Recimo Bejker je to rekao u američkom Kongresu, koliko ja znam, 1995. godine. Ipak je imao neku odgovornost pred Kongresom kad je izneo takve konstatacije.

SUDIJA BONOMI: Koje rekao i šta, u američkom Kongresu?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Džems Bejker je to rekao u američkom Kongresu negde 1995. godine.

SUDIJA BONOMI: Citat koji vidimo ovde na strani, da li je to rečeno u američkom Kongresu?

SVEDOK JOVANOVIĆ: To je tako rečeno uz ostale rečenice, ali taj izvod je karakterističan.

SUDIJA BONOMI: Vi prihvatate da taj citat, ako je tačno citiran, što znači da Amerika nije podržavala i nije stajala iza Slovenije i Hrvatske, odnosno njihovog proglašavanja nezavisnosti, već da je Amerika bila protiv toga. To tu stoji. Koliko sam ja shvatio jedna od teza gospodina Miloševića je da su, upravo, Amerikanci bili ti konspiratori koji su to sve ohrabivali.

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ja sam već kazao, ako me pitate ... Oprostite, mogu li da odgovorim? Ja sam već kazao da je prava američka politika ona koja je sledila iz konkretnih akata. To je ona izjava ambasadora Cimermana da je Jugoslavija izgubila strateški značaj za Ameriku, to je namerno puštanje u opticaj tajnog izveštaja CIA da će Jugoslavija nestati kroz 18 meseci i to u krvi, to je uskraćivanje pomoći saveznoj Vladi za period od šest meseci, ali ne i uskraćivanje pomoći federalnim republikama, to je i brisanje Jugoslavije sa spiska zemalja koje mogu slobodno trgovati sa Sjedinjenim Američkim Državama. To je učinjeno u decembru 1991. godine. Ima i jedna odluka da se u vezi sa novodnom represivnom politikom na Kosovu i Metohiji ...

SUDIJA BONOMI: Samo da vas prekinem na trenutak, gospodine Jovanoviću. Ja se sećam vašeg svedočenja o ovim pitanjima, ali da li vi, u suštini, želite da kažete da je gospodin Bejker bio hipokrita, da je govorio jedno, a radio drugo?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ne, ja bih samo hteo da podsetim na činjenice koje su se dešavale 1990. godine i 1991. godine, uključujući i posetu gospodina Bejkera svim jugoslovenskim republikama i saveznoj Vladi, negde u prvoj polovini 1991. godine, gde je napravio onu poznatu ekvidistancu koja, po meni, nije bila ekvidistanca u pravom smislu reči, već signal federalnim jedinicama da mogu, bez straha od upotrebe sile od strane federalne Vlade, da se otcepe od Jugoslavije. A njegova izjava od 1995. godine je, verovatno, deo potrebe da se bar jedan deo, ako ne veći deo krivice za nasilno i krvavo razbijanje Jugoslavije, prebaci na Nemačku.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Moram da skratim, neću dalje da citiram sve ovo što ima, pogotovu što nema potrebe da citiram ovde kako Klinton kaže da sam odigrao ključnu ulogu u Dejtonu. To je opšte poznata stvar. Nadam se i vama dovoljno poznata, da se postigne mir, ali biće prilike. Ja se nadam da ćemo imati prilike da vidimo i Jelenu Guskovu koja je, inače, izuzetno dugi niz godina se bavila jugoslovenskom krizom. Vi ste pomenuli, gospodine Jovanoviću, francuskog ministra spoljnih poslova Ibera Vedrina. Ja želim da vam skrenem pažnju, to je tabulator broj 10, "*Les mondes de Francois Mitteran*", koji je napisao Iber Vedrin, bliski saradnik predsednika Miterana. Mi nemamo vremena ...

SUDIJA ROBINSON: Da li je to tabulator broj 10?

TUŽILAC NAJS: Da li Pretresno veće želi da odluči o tabulatoru 13? Mislim da to ne treba da se uvrsti, posebno imajući na umu da će očigledno autor da svedoči ovde.

ADVOKAT KEJ: Dosta se razgovaralo o tabulatoru 13, 13.1, 13.2 i ja mislim da te dokumente treba uvrstiti u dokazni spis, posebno imajući na umu brojna pitanja Pretresnog veća.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: U skladu sa prethodnom praksom, svedok je već svedočio o tome tako da nećemo da uvrstiti tabulator 13 u spis dokaznih predmeta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nisam dobro razumeo, gospodine Robinson, zbog čega odbijate da se ovi citati, o kojima sam postavio brojna pitanja gospodinu Jovanoviću i on je svedočio o tome, zašto se to ne može uneti kao dokazni predmet?

SUDIJA ROBINSON: Jer nam to nije od pomoći. Svedok je sam svedočio tako da to ničem korisnom ne doprinosi.

SUDIJA KVON: Vi možete da pozovete Jelenu Guskovu za svedoka i da preko nje uvedete ovaj dokument u spis.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ako to važi za sve knjige, onda ni jednu knjigu ne treba uvesti kao dokazni predmet. Uvek se može reći, "treba pozvati autora knjige". Vi ste uveli, do sada, mnoge citate iz mnogih knjiga u dokazne predmete.

SUDIJA ROBINSON: Doneli smo odluku o ovom pitanju. Molim vas, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Jovanoviću, molim vas, knjiga Ibera Vedrina. Ja ću vas zamoliti da pročitate citate pošto vi govorite francuski. Ovde su obeleženi par citata koje ja želim da pročitate. Molim vas, prvo na strani 618, podnaslov je "Mastriht", posle početka II pasusa kaže: "Nakon Mastrihta, raz-

govori između dvanaestorice”, pročitajte, molim vas, taj citat.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Mogu li da čitam? Da pročitam na francuskom ili na engleskom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pročitajte na francuskom jer je knjiga na francuskom, vi nemate engleski prevod ovde.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Imam, imam prevod ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pročitajte vi na francuskom, ako ima prevod onda je drugo, jer knjiga je u originalu. Ovaj što je napisao je Francuz.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Dobro. “Nakon Mاستrihta, razgovori između dvanaestorice su brzo napredovali. 14. Perez de Kueljar je zažalio što su bivše jugoslovenske republike priznate na jedan preuranjen, nekoordinisan i selektivan način”. To je taj prvi citat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Ovo je, autor je francuski ministar inostranih posova, Iber Vedrin, koji govori o Miteranu. Ja se nadam da ovo može da se uzme kao autentično, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: U koju svrhu? Meni se čini da se ponavljate. Mi smo to već prošli. Ako je pitanje preuranjeno priznavanje tih zemalja, onda smo kroz to već prošli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, vi uvek naglašavate da tražite neke dodatne dokaze za neku tvrdnju. Ako vi smatrate da je sve ovo dokazano, onda ja nemam potrebe da uopšte više iznosim bilo kakve dokaze. Vrlo rado ću prekinuti. Molim vas, gospodine Jovanoviću, imate ovde obeleženo još samo par citata iz ove knjige o godinama Fransa Miterana koju je Iber Vedrin napisao. Budite ljubazni, pročitajte sledeći obeleženi pasus koji počinje sa “to se činilo pravičnim”, nije mnogo vidljivo, ali ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sad je vidljivije. “To se činilo

pravičnim, ali sazivanje referenduma, čak i da bi se dale garancije, bilo je opasno. Čak i pod Titom pristanak tri zajednice u Bosni i Hercegovini, Muslimana, Srba i Hrvata, činio se toliko nužnim za pravilno funkcionisanje te republike, da je bio obavezan, kao što sam već spomenuo, za gotovo sve odluke. Većina glasova nije bila dovoljna budući da bi, aritmetički gledano, dve od tri bosanske zajednice lako mogle trećoj zajednici da nametnu odluku koja bi njoj bila neprihvatljiva. Prema tome, referendum u konkretnom slučaju Bosne, samo izgleda kao dobra ideja. Jedan, po svemu sudeći, demokratski potez koji je, zapravo, bio eksplozivan, osim ukoliko to ne bi bio završna kruna uspešnih pregovora, što nije bio slučaj. Upravo suprotno. Rober Badinter (Robert Badinter) je primetio da su članovi komisije primarno imali na umu" ... Samo da vidim , da li je to 20. Nema nastavka ove rečenice. Ovo je završen pasus.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovo je trebalo da bude, da je bilo suprotno, a posle toga šta je Badinter ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, to nije bitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Može da se pogleda u samoj knjizi, ako nekoga interesuje.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Poslednji pasus.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, molim vas, ovde se citira sam Fransoa Miteran. 23. februar 1993. godine.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: "23. februara 1993. godine, govoreći o tom periodu sam Fransoa Miteran rekao je Andreasu Papandreuu (Andreas Papandreou): "Sve je to bila posledica niza grešaka: nemački potez, američko neznanje, oklevanje Italijana, jer je Italija bila paralizovana izjavama Svete stolice. U stvari, Nemačka sebe smatra legitimnim naslednikom austro-ugarskog carstva (Austro-Hungarian Empire) i preuzela je na sebe staro austrijsko neslaganje sa Srbima".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ovo je, koliko ja shvatam iz ove knjige, Iber Vedrin direktno citirao Fransoa Miterana u knjizi o Miteranu, jer je bio prisutan na tom sastanku sa Papandreuom.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je citat. Ovo treće što sam pročitao, to je citat u knjizi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je to što ste sada pročitali, što kaže Miteran tačno, s obzirom na ono što vi znate o tom ponašanju, postavljanju Nemačke i njenim aktivnostima?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Na žalost, to je tačno jer se Nemačka, ja sam o tome govorio, a može se o tome puno govoriti, da se ona tokom cele jugoslovenske krize, naročito na njenom početku, ponašala veoma, veoma pristrasno i veoma smelo i otvoreno podržavala jednostranu secesiju Slovenije i Hrvatske. Čak je, kao što sam juče rekao, ministar Genšer, dva dana pre nego što su te dve republike proglasile nezavisnost, u Evropskoj zajednici pokrenuo pitanje priznavanja njihove nezavisnosti koja će, kako je rekao, "uskoro biti proglašena", što znači da je išao ispred njihovog akta o proglašenju nezavisnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, molim vas, u vezi sa karakterom konflikta u Bosni i Hercegovini, molim vas, citirajte i ovo što Vedrin kaže na strani 634, jedan, samo početak ovog drugog pasusa, ne računajući preneti pasus.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: "Glavni razlog leži u prirodi sukoba. Dozvolite mi da ponovim, u Bosni nema napadnutog i napadača, kao što je bio slučaj u Kuvajtu (Kuwait). Tu su tri bosanske zajednice koje se, uz stranu pomoć, bore za zemlju, doline i planine širom cele zemlje. A jedna od tih zajednica je agresivnija od drugih".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je po vama bio, kakav je bio karakter sukoba u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je bio sukob triju zajednica i

jedan tipičan primer građanskog rata koji je otpočet iz razloga koje sam juče naveo, zbog toga što su dve zajednice se ujedinile protiv treće i učestvovala u tom nametnutom referendumu, lišavajući tu zajednicu njenih konstitutivnih prava. Da je u pitanju građanski rat govore i mnoge druge ocene stranih državnika, ne samo Vedrina. Čak je i predsednik Klinton u dva maha, kad je bi pod pritiskom da interveniše u Bosni i Hercegovini, a on u to doba nije bio voljan, on je u dva maha javno rekao da u Bosni postoji građanski rat, to je javno govorio. A kasnije je to promenio kada je bio spreman za vojnu intervenciju u Bosni i Hercegovini preko NATO-a. Prema tome, tri strane su vodile jedan bratoubilački, građanski i, na momente, verski rat, a on je bio dopunjen i posebnim građanskim ratom između dve muslimanske strane. Na jednoj, secesionističkoj, je bio, kako se zove, ovaj, Abdić, Fikret Abdić, a na drugoj je bilo rukovodstvo muslimanskog naroda. Prema tome, ako se tamo tri strane nalaze u neprekidnom sukobu i ako se jedna strana podelila na dva dela i nalazi u međusobnom sukobu, ne može se govoriti o međunarodnom sukobu. Sigurno je da su sve tri strane imale spoljne pomagače jer nema građanskog rata bez spoljnih pomagača.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Jovanoviću, u tom citatu pri kraju stoji: "jedna od tri zajednice je agresivnija od drugih". Na koju je to zajednicu Vedrin mislio?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ja pretpostavljam da je mislio na srpsku zajednicu zato što je ona bila žrtva te političke mahinacije sa organizovanjem referenduma, jer referendum je bio suprotan i Ustavu Bosne i Hercegovine i Ustavu Jugoslavije, jer su oba ustava garantovala konstitutivnost svim nacijama, svim zajednicama u Bosni i Hercegovini. I taj otpor koji je pokazan prema toj drskoj nameri da se oni prevedu na manjinu, je bio legitiman i, razume se, da se to moglo pretpostaviti kada se Bosni i Hercegovini naredilo da organizuje referendum kao uslov za sticanje nezavisnosti.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li sada završavate glavno ispitivanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja imam još jedan broj pitanja. Ne mogu sada da ga odmah završim. Ako mislite da odredite pauzu, ja nemam ništa protiv.

SUDIJA ROBINSON: Koliko vam još treba vremena?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nadam se ne više od pola sata.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Sada idemo na pauzu. Gospodine Najs, debatu koju treba da započnemo, koja nije sama po sebi sednica, očekujem da vi započnete.

ADVOKAT KEJ: Kakva je situacija sa tabulatorom 10? Da li je to u spisu?

TUŽILAC NAJS: Ne znamo da li to ima status ili ima "ne-status". Ja se zalažem za ovo drugo.

SUDIJA ROBINSON: Uvrstićemo ovaj dokument. Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Kao što sam već napomenuo, imaćemo kratku diskusiju o pomenutom zahtevu Srbije i Crne Gore. Ovde je Saša Obradović, izvolite, sedite. On je predstavnik Vlade Srbije i Crne Gore. Gospodine Najs, prvo pitanje je da li ćemo da zasedamo na privatnoj ili na javnoj sednici?

TUŽILAC NAJS: Imajući u vidu zabrinutost Srbije i Crne gore, mislim da bi bolje bilo da budemo na privatnoj sednici, a kasnije možemo da pređemo na javnu sedncu

SUDIJA ROBINSON: Da, tako ćemo da uradimo. Počecemo sa privatnom sednicom.

(privatna sednica)

Fond za humanitarno pravo